

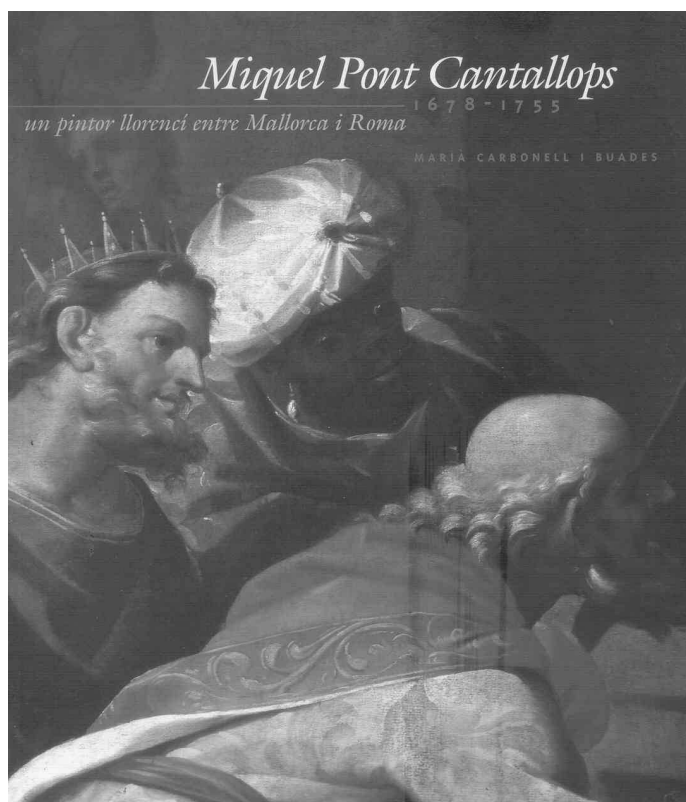
flor de card

Sant Llorenç des Cardassar * Octubre del 2005 * núm. 330

Miquel Pont i Cantallops
nou Fill Il·lustre de Sant Llorenç

Jeroni Galmés
fa un important descobriment
dins el camp de la fisiologia vegetal

Llorencins

Aquest mes l'Ajuntament de Sant Llorenç ha nomenat un nou Fill Il·lustre, Miquel Pont i Cantallops, un fet que no s'esdevenia des de feia 54 anys, quan també hi nomenaren Salvador Galmés. Així, si hi afegim els dos Fills Predilectes -Gabriel Carrió i Jaume Llinàs- tenim que són quatre els llorencins que per un motiu o l'altre gaudeixen de reconeixement oficial per la seva tasca. És una decisió que aplaudim, ja que consideram positiu que un poble reconegui la vàlua dels seus fills, negant l'aforisme que assegura que "ningú no és profeta a la seva terra".

Si va dir ver, emperò, hem de reconèixer que només dos fills il·lustres en un període que supera els set-cents anys no és un balanç gaire espectacular. Potser una de les causes l'hem de cercar en què fins fa poc més de cent anys Sant Llorenç era un llogaret de Manacor i la gent que l'habitava no era la més il·lustre del municipi, sinó gent treballadora que vivia pràcticament del conreu del camp. A més, l'historiador del segle XVI Joan Binimelis, tot i haver nascut a Son Binimelis -que avui pertany a Sant Llorenç-, sempre ha estat considerat manacorí perquè en aquell temps el nostre poble encara no gaudia d'autonomia municipal.

La bonança econòmica que facilita la possibilitat d'estudiar que hi ha en aquests moments i la voluntat i esforç d'alguns llorencins a títol individual, fa que el panorama esmentat abans potser dugui camí de canviar en un futur no massa llunyà. Efectivament, si pegam un cop d'ull als llorencins que ara per ara destaquen per sobre de la mitja no tendrem dificultats en trobar-ne dins els camps de la medicina, l'esport, la ciència, la investigació, la docència o l'art, prova inequívoca que els temps de sequera intel·lectual ja han passat afortunadament a la història.

En aquest sentit, per ventura seria desitjable que els polítics locals tenguessin un poc més de pipella a l'hora de fer costat als llorencins que ho han de menester. No ens referim, evidentment, a què s'haurien de subvencionar aquelles persones que ja estan més que consolidades dins el seu propi camp, sigui intel·lectual o esportiu, sinó a les que tot just acaben de començar el seu camí, que és quan més han de menester una ajuda per part de les institucions.

En definitiva, benvingut sigui aquest nou Fill Il·lustre, que esperam que a mig termini pugui comptar amb altres llorencins que també s'hagin aconseguit fer un lloc en el quadre d'honor del nostre municipi.

Flor de Card

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar (Mallorca)

Adreça: carrer de Sant Llorenç, 36

Correu electrònic: flordecard@wanadoo.es

Telèfon: 971 569119

Publicitat: Ignasi Umbert: 670 355462

Octubre del 2005.

Número 330

Dipòsit legal: 765-1973

Edita: Associació cultural Flor de Card

Imprimeix: Gràfiques Muntaner (Manacor)

Director: Josep Cortès i Servera

Consell de Redacció: Felip Forteza

Guillem Quina

Joan Santandreu

Guillem Soler

Ignasi Umbert

Col·laboren

Josep Cortès	Portada
	Espipellades 3
	Tal dia com avui 13
	Fill Il·lustre 16
Cortès/Gayà	Jeroni Galmés 4
Guillem Pont	Imatges de festa 7
	Rectificació 13
	Petits contes locals 30
	Lliçons de coses 32
Joana Domenge	Capornam 8
Antoni Sansó	Premis Cala Millor 7 10
Ignasi Umbert	Església 12
Galmés/Port	Tenja 14
Ramon Rosselló	Història 15
Marià Carbonell	Miquel Pont 17
PSM	Un nou Estatut 19
Pau Quina	Més enllà del batiport 20
Margalida Fiol	El conte d'Andersen 21
	Pàgina infantil 27
Joan Gomila	Cinc minuts amb tu 22
Annie Lennox	Salvem Mallorca 22
Crom el Nòrdic	El pacte social 23
Miquel Jordan	E.L.A. 24
Tomàs Martínez	Quan llampegua... 25
Nicolau/Simonet	Demografia 26
Felip Forteza	Els Trescadors 26
Joan Roig	Tertúlia de cafè 28
Xesc Umbert	El temps 31
Isabel Nicolau	Comptabilitat
	Distribució

Nota

Els articles apareguts en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus propis autors.

I si n'Heràclit tengués raó amb lo de ses quatre forces de sa Naturalesa i totes quatre s'haguessin alçat contra es seu contrari, ets Estats Units?

Pensem que s'**Aire** (amb sos huracans d'es golf), s'**Aigua** (amb ses inundacions de rius i la mar) i es **Foc** (amb sos incendis de Califòrnia) ja s'han manifestat ben a bastament. Només mos faltaria que sa **Terra** també hi volgués dir sa seva i provocàs s'anunciat terratrèmol de Sa Francisco...

Tanta sort que en es Parlament de Catalunya no han proposat que ses Illes Balears, València, Occitània i Catalunya siguin quatre països que formen es Països Catalans, es quals, tots junts, formen una nació.

Amb sos rebombori que s'ha armat amb s'Estatut, si haguessin parlat de Països Catalans és ben segur que el dimoni n'hagués passat, es pern del món s'hauria romput i tot hauria fet ui i anat en orris!

I parlant de nacions. Vet-aquí lo que diu es *Diccionario de la Real Academia de la Lengua Española*, gens sospitos de ser catalanista:

1. f. Conjunto de los habitantes de un país regido por el mismo gobierno. **2. f.** Territorio de ese país. **3. f.** Conjunto de personas de un mismo origen y que generalmente hablan un mismo idioma y tienen una tradición común.

No és ver que tant se podria aplicar a Espanya com a Catalunya? Idò per què no posen que Espanya és una nació de nacions?

He rebut per correu-e un missatge la mar de curiós:

Any 1981: El príncep Carles d'Anglaterra es va casar; el Liverpool va fer campió d'Europa; el Papa es va morir; el Betis va guanyar la Copa; el Càdis va pujar a Primera divisió.

Any 2005: El príncep Carles d'Anglaterra es va casar; el Liverpool va fer campió d'Europa; el Papa es va morir; el Betis va guanyar la Copa; el Càdis va pujar a Primera divisió.

Nota: Si qualcú se'n tem que el príncep Carles d'Anglaterra fa comptes tornar-se casar, que avisi immediatament el Papa!

Tenc per mi que es polítics no són com sa gent. Sobretot alguns polítics des Pepé. I és que sa gent sol esser més discreta, més senzilla i no acostuma a bravejar-se tant davant ets altres, sinó que deixa que siguin ets altres es qui la bravegin, si troben que han fet una cosa ben feta.

Però aquestes des Pepé se veu que estan fetes d'una altra pasta, perquè ses tres revistes que han tret fins ara no fan altra cosa que bravejar-se a elles mateixes i dejectar ets adversaris polítics. Ho trob com a poc elegant. I voltros?

Si no hi ha res de nou, dia 20 de novembre, aniversari de sa mort d'en Franco, s'inaugurarà sa rotonda de sa gasolinera, però pareix esser que, aparentment, una cosa no tés res que veure amb s'altra.

Sa nota positiva és que hi posaran una escultura de sis metres feta p'en Xisco Garrido, que desitjarà bon viatge a tots es qui passin per Sant Llorenç.

Estic d'acord amb lo que deia en Gabriel Ferret: passam més pena per sa seixantena de morts des grip des pollastres que p'es milions que moren cada any de fam a Àfrica. Deu esser que sa fam no és tan contagiosa com es grip i mos preocupam més de noltros que no d'ets altres.

És una llàstima que sa idea de fer vendre ses cases deshabitades no tiri envant, perquè supòs que darrera vendria lo de ses finques mal conrades, ses ametles sense collir i ses parets seques esbucades, o no?

Amb lo bé que quedaria foravila! Ets estrangers s'hi podrien anar a fer fotos!

Quan li donaren sa criatura, el príncep Felip va demanar a veure si era nin on nina, que amb s'emoció des moment sols no s'hi havia fixat.

Com que jo crec que és ver lo que diuen ses Rondaies, amb lo de "paraula de rei no pot mentir", qui punyetes degué ser que abans de néixer sa infanta Elionor ja li havia enregistrat diversos dominis a internet amb sos noms de "Eleonor de Borbón", "Infanta Eleonor", i altres? Jo vos assegure que no ho vaig ser!

Josep Cortès

Jeroni Galmés, biòleg

Mateu Gayà i Josep Cortès

Un grup de biòlegs de la Universitat de les Illes Balears, en el qual desenvolupa la seva tesi doctoral el llorenç Jeroni Galmés, ha estat notícia darrerament als mitjans de comunicació per haver descobert una proteïna amb elevada eficiència a una planta autòctona de Mallorca.

Aquesta proteïna, coneguda com a Rubisco i bàsica per a què les plantes puguin fer la fotosíntesi, ha resultat d'una eficiència molt elevada, i si s'introduís a plantes d'interès agronòmic, com per exemple el blat, el seu creixement augmentaria més d'un 10% en situacions de reg, i prop d'un 40% en condicions de manca d'aigua.

Per parlar d'aquest tema, que pot resultar molt profitós de cara al futur, ens hem posat en contacte amb en Jeroni, principal autor de la descoberta, amb qui hem concertat aquesta entrevista.

Per començar: quins són els teus estudis i què estàs fent actualment?

Jo vaig acabar la llicenciatura de Biologia el 2001, i me vaig integrar dins del grup d'investigació de Fisiologia Vegetal de la Universitat. Vàrem presentar un projecte de tesi doctoral i vaig aconseguir una beca de quatre anys per tirar-lo endavant. Inicialment, amb aquest projecte intentàvem saber més sobre el funcionament de plantes endèmiques de les Balears, és a dir, d'aquelles espècies que només es troben a les Balears. Ara bé, al llarg d'aquests quatre anys ens hem anat desviant cap a aquells aspectes que, a mesura que anàvem obtenint resultats, ens pareixien més interessants. Un exemple d'això és la investigació que s'ha difós aquestes darreres setmanes pels diaris, ràdios i canals de televisió de les Illes.

A part, des de fa dos anys, estic contractat per la Universitat com a professor i don classes de fisiologia vegetal als estudiants d'enginyeria tècnica agrícola. A més, som coordinador d'un projecte de docència, que permetrà adequar i homologar els estudis d'enginyeria tècnica agrícola a nivell europeu.

Com va la tesi doctoral?

Si tot va com pens, la podré entregar a finals d'any. Després és necessari que passin uns tres mesos de tràmits burocràtics (comissions d'investigació, de doctorat, etc.) abans de poder-la defensar davant tribunal, que serà, per tant, pel mes de març de 2006. Tota la feina de laboratori ja està feta i el que faig ara mateix és enviar publicacions a revistes científiques internacionals.

Aquest estudi el fas tu sol o tens un equip que t'ajuda?

Actualment, a nivell d'investigació, la Universitat està estructurada en múltiples grups de recerca. En aquest sentit, jo som integrant del Grup d'Investigació de les Plantes en Condicions Mediterrànies, dins del departament de Biologia. Aquest grup de recerca està comandat per n'Hipòlit Medrano, catedràtic de fisiologia vegetal, i pel doctor Jaume Flexas, que és el meu director de tesi doctoral. En total som una dotzena de biòlegs i enginyers agrícoles que fem feina de manera conjunta i amb projectes comuns.

A més, bona part de la meua tesi doctoral l'he realitzada a Anglaterra, concretament a *Rothamsted Research*, un centre d'investigació de primer nivell mundial en el que és l'estudi de les plan-

tes. De fet, gairebé tot el treball que ara ha sortit publicat ha estat fet en aquell centre, on hi he treballat més d'un any.

La col·laboració internacional és fonamental per fer una ciència de qualitat, ja que permet posar-te en contacte amb investigadors de prestigi internacional i aprendre noves tècniques d'interès.

No només ens anam a l'estranger nosaltres, sinó que de cada cop més hi ha investigadors que estan interessats en venir a fer feina amb nosaltres aquí. Per exemple, aquest estiu passat hem fet un estudi de la resposta de la vinya a la manca d'aigua a la Universitat, conjuntament amb investigadors venguts d'Itàlia, Eslovènia, Hongria, França i de la resta de l'estat Espanyol. Aquest és un bon senyal de que les coses s'estan fent en el bon camí.

Vares trobar aquesta proteïna per casualitat o sabies el que anaves a cercar?

Aquesta proteïna és la més important, i de fet la més abundant de la Terra, ja que sense ella no hi podria haver vida. El que fa és agafar el CO₂ de l'aire i mitjançant la fotosíntesi produir sucres, que són la base del creixement i producció de les plantes. Aquesta proteïna, present en totes les plantes, ja se sabia que era més eficient en algunes plantes que en altres, i de fet, ja

feia un temps que teníem al cap la possibilitat de què algunes plantes de Balears podrien tenir una versió molt més eficient. Així, vàrem seleccionar 25 plantes diferents representatives de tots els indrets de les Balears, des de la muntanya fins a Cabrera. Me'n vaig endur llavors d'aquestes plantes a Anglaterra, on les vàrem fer créixer, per després purificar aquesta proteïna i estudiar-la a nivell bioquímic. Finalment, vàrem seqüenciar part de l'ADN d'aquestes plantes per conèixer els gens que duen informació per aquesta proteïna.

La nostra hipòtesi va resultar certa i en una planta de Mallorca, coneguda a nivell científic com a *Limonium gibertii*, la versió d'aquesta proteïna fou molt eficient capturant CO₂, de fet, ha estat la més eficient que s'ha descrit fins ara en qualsevol planta a nivell de tot el Planeta.

Quin és el nom comú d'aquesta planta en català?

Es tracta d'un limoni, i com la majoria d'ells viu a zones molt estressants de prop de la vorera de mar. És per això que en català de Mallorca la coneixem com a *saladina*.

Concretament, aquest tipus de limoni a Mallorca només es troba a la zona del Carnatge de Palma, i no per gaire temps. Ho dic perquè, fa unes setmanes, quan vaig anar a fer-hi un repor-

tatge per IB3 i per l'Informatiu Balear, ens va costar feina de trobar-ne algun exemplar. El passeig marítim que s'hi ha fet ha destruït la major part de la població de saladina que hi havia allà. Això demostra la irresponsabilitat d'alguns gestors i l'obsessió que tenen de posar ciment pertot arreu. No vull dir amb això que no s'hagués de fer algun tipus de millora en aquesta zona, que estava molt degradada, sinó que el progrés es pot fer, si s'empra el cap, d'una manera més respectuosa amb el medi ambient i amb les generacions futures.

Quines utilitats pràctiques té aquest descobriment que heu fet?

La primera és eminentment agronòmica. El fet d'haver descobert una versió d'aquesta proteïna amb elevada eficiència pel CO₂ obre les portes a la modificació genètica de cultius d'interès agronòmic per tal d'incrementar la seva productivitat. M'explic: el que es tractaria de fer seria agafar els gens que duen la informació per aquesta proteïna de la saladina i incorporar-los, mitjançant tècniques d'enginyeria genètica, a aquests cultius, per exemple, el blat, l'arròs, etc. Els models matemàtics ens indiquen que si això es realitzàs, obtindríem increments molt importants a nivell de producció agronòmica, de fins a un 40% en el cas del blat en condicions de sequera. Cal tenir en compte que si

les prediccions de canvi climàtic es compleixen, les situacions de sequera de les Balears i de la regió mediterrània augmentaran. Això encara afegeix més interès a aquest descobriment.

La segona utilitat pràctica és que hem demostrat que guardant i cuidant el nostre patrimoni natural podem obtenir un progrés directe en la nostra qualitat de vida. Dit d'una altra manera, que el fet de protegir plantes que estan en greu perill d'extinció no és només un "capritxo" d'alguns ecologistes, sinó que amb cada una de les plantes que anam perdent també perdem una font de diversitat i de riquesa genètica que ens pot ser molt útil de cara al futur. Si aquest limoni hagués desaparegut completament, ara no estaríem parlant d'aquesta proteïna i dels beneficis que ens pot aportar.

Vols dir que tot aquest descobriment que has fet s'ha d'aplicar després mitjançant enginyeria genètica?

Efectivament, del que es tracta no és més ni menys que de fer una nova planta transgènica, que com dic tendria una productivitat molt major. Per dur a terme aquest treball, en primer lloc caldrà anar a Suècia, on acabarem d'estudiar quina és l'estructura tridimensional de la proteïna, és a dir, observarem "amb lupa", de manera molt detallada, quina és la seva forma i com es comporta. Posteriorment, caldrà tirar endavant aquesta transformació genètica. Amb gairebé tota seguretat, serà necessari fer aquesta feina a Austràlia, ja que allà hi ha l'únic grup d'investigadors que han estat capaços de realitzar transformacions genètiques tan complicades com aquesta que intentem fer nosaltres.

Què opines dels transgènics i de tota la polèmica que generen?

En primer lloc, hem de dir que qualsevol planta transgènica pateix molt més controls que qualsevol altra. Vull dir amb això que a nivell ambiental i també de salut per al consum humà s'estan fent algunes barbaritats molt pitjors del què suposen les plantes transgèniques. L'únic problema dels transgènics és que, abans de posar-los a comercialitzar, cal estar ben segurs que no són nocius ni per la salut humana ni per al

medi ambient. I és per això que a nivell europeu s'estableixen controls tan severos per aquests tipus de plantes. A més, hi ha una cosa que és molt pitjor que els transgènics: la fam, i si amb un producte transgènic que augmenta la producció es pot disminuir la necessitat d'aliments a moltes parts del Món, crec que benvingut serà.

La mala fama dels transgènics, demagògies a part, són les grans multinacionals, com per exemple l'americana Monsanto. Aquestes grans empreses el que fan és "segrestar" els pagesos, imposant monocultius en grans parts dels països subdesenvolupats, amb llavors que només són vàlides un cop, etc.

Heu publicat el treball?

Sí, el vàrem publicar a una revista científica internacional de prestigi anomenada *Plant, Cell and Environment*, on fins ara ha tengut molt bona crítica.

La publicació dels resultats a revistes especialitzades internacionals, en anglès, és fonamental per al progrés de la ciència. Aquestes revistes són llegides per tots els científics del Món, permetent que tothom conegui el que tu estàs fent al teu laboratori. Si no fos així, tal vegada estaríem estudiant coses que ara mateix s'estan estudiant al Japó, per dir un exemple, o que fins i tot ja han estat descobertes fa anys. A més, aquestes publicacions, que passen per filtres molt estrictes, són la base per la qual nosaltres, els investigadors, som avaluats.

Finalment, també se celebren congressos internacionals, on científics d'arreu del Món ens juntem per uns dies

per discutir sobre les descobertes més recents, per establir col·laboracions futures i per enfocar cap a on va la recerca futura. En aquest sentit, enguany he participat a tres congressos, a Barcelona, Itàlia i França. Al de Barcelona, organitzat per la prestigiosa *Society of Experimental Biology*, on participaren més de 1000 científics, vaig ésser convidat per oferir una conferència en la qual vaig exposar precisament el que estam tractant aquí.

Pel que entenc, la investigació a l'estat Espanyol està molt avançada

No. La inversió que es fa és totalment insuficient. Si es comparen els Estats Units amb la Unió Europea, la diferència no està en els governs, sinó en les empreses. Les empreses americanes inverteixen molts diners en el que s'anomena I+D (investigació + desenvolupament), motivades per exempcions fiscals, però també per interessos estratègics a nivell empresarial. A Europa, amb l'excepció d'Alemanya i del Regne Unit, no existeix aquesta cultura d'invertir part dels beneficis en investigació. Si es compara l'estat Espanyol amb aquests altres països, estam a anys llum. I Balears, dins de l'estat Espanyol encara es troba al vagó de coa. L'única investigació que interessa fer a Mallorca sembla ser la de la grava, asfalt i ciment.

Per altra banda, el nivell d'investigadors que tenim per aquí tampoc és del prestigi que hi ha a altres indrets.

Vols dir que feis feina "per lliure"?

No vull dir tant... Ja hi ha una em-

presa japonesa que s'ha posat en contacte amb nosaltres, i ara mateix una de belga, *Crop Design*, està estudiant com fer possible la transformació que volem tirar endavant. L'objectiu final és fer una patent d'aquestes noves plantes que sorgiran d'aquest treball.

Bé, i per acabar, vols dir alguna cosa o fer algun comentari?

Voldria afegir que com a llorenç m'hagués agradat que part de la meua feina s'hagués dut a terme al nostre municipi. Com ja he dit, les publicacions que han sortit a rel d'aquesta recerca s'han divulgat a nivell internacional, i col·lateralment han donat a conèixer la zona del Carnatge. De limonis també en tenim a sa Punta de n'Amer, no de la mateixa espècie, però sí de parescuts, i jo evidentment, hagués sentit certa satisfacció extra si el nom del meu poble hagués tengut ressò, essent un municipi turístic com és.

I de fet ho vaig intentar. Just després de què m'acceptessin el projecte de doctorat havíem de cercar zones de mostreig. De totes les possibles en vàrem triar les de més a prop de la Universitat. Jo vaig proposar a l'Ajuntament de Sant Llorenç si li interessava participar-hi, aprofitant que es tirava endavant l'Agenda Local 21. Em van dir que sí, i vaig elaborar un pressupost d'acord amb les necessitats de trasllat de gent i d'aparells. Aquest pressupost fou aprovat en comissió de govern ara fa quatre anys, però d'aquesta partida no n'he tornat a sebre res més.

L'acord també incloïa una auditoria mediambiental de s'Escaleta i de la Sala, aprofitant que estava realitzant un treball de fi de Màster, i que vaig realitzar i entregar sense cap cost ni un per part de l'Ajuntament.

Crec que és una llàstima deixar perdre oportunitats com aquesta, però encara més la manca de compromís i de transparència d'alguns dels nostres gestors.

Finalment, voldria donar les gràcies a Flor de Card per haver-se interessat per la investigació que estam realitzant a la Universitat de les Illes Balears, i per l'aportació que en fa un llorenç.

Moltes gràcies, enhorabona i més èxits de cara al futur.

Guillem Pont

Caponnam, en el seu concert núm. 100

Joana Domenge

A començament d'any, el grup *Caponnam* va fer un concert a l'Auditorium Sa Màniga de Cala Millor. En aquella ocasió no vaig poder assistir-hi, però agraint la convidada d'un dels components, li vaig proposar fer-li una entre-vista per a la revista Flor de card. Ell va acceptar gustosament la proposta, però el que passa, "festes passades coques menjades", i la cita es va anar endarrerint. Ara, amb motiu del concert número cent, varem trobar l'ocasió per tornar a reprendre la tasca.

Si haguéssim de definir les músiques del grup *Caponnam*, segurament hi trobaríem un denominador comú: la recerca d'una visió global, oberta i interdisciplinària de la cultura que ens envolta. En algunes de les seves cançons trobam una reivindicació i una actitud crítica de la societat diluïdes dins unes paraules d'amor, de somni, d'esperança. *Caponnam*, als seus concerts, ens convida a observar i a actuar amb una actitud oberta i a preocupar-nos per la divulgació de les nostres músiques des del punt de vista que la cultura és herència viva, espai de relació i d'intercanvi, punt de connexió entre la gent de la nostra generació i entre les generacions que se succeeixen en el temps.

Amb referència al títol tercer CD que han editat, *A l'illa d'Utopia*, ja ens adverteixen que tenim un compromís per salvaguardar el patrimoni natural i cultural de les nostres illes i, amb aquest crit, ens demanen que els ajudem i que no perdem mai les il·lusions.

Quantes persones formen el grup Caponnam?

Som set músics en Biel Ferrer a la bateria i percussions, en Juanjo Tur al baix, en Joan Martorell al piano i a l'acordió, en Jaume Julià a les flautes, n'Antoni Galmés a les dobles cordes i veu, en Jaume Gomila és el que du la veu del grup i en Lluís Vaquer a les guitarres i veu. També ens acompanya un tècnic de so, en Teo Adrover, que és el qui te la responsabilitat de que el públic ho senti el millor possible.

Quants d'anys fa que feis música?

Enguany hem complit 10 anys. El grup va sorgir l'any 1995, a Barcelona, d'entre un grup d'amics universitaris.

Com va sorgir el nom del grup?

El nom del grup és una pregunta que a qualsevol moment de la vida ve bé fer-mos. La veritat és que no sabíem gens amb quin nom batejar el grup i una amiga nostra, de Menorca, que vivia d'aprof les nostres primeres passes, va comparèixer un dia amb aquesta idea de *Caponnam* i així va quedar. Encara que el nom ha patit diverses modificacions: primer, *Cap on 'nam*, després, *Cap on nam* i ara definitivament apareix amb una sola paraula *Caponnam*.

Segurament cada un dels membres de Caponnam, prové de diferents disciplines musicals, per a quin tipus de música vos decantau?

Efectivament les disciplines de les que prové cada membre del grup són diferents. I això creim que és positiu pel resultat final de les composicions i dels arranjaments. En Joan vé més del clàssic i del jazz -és membre de diverses formacions de jazz i director de la Filarmonica Porrerenca-, en Biel, del rock -ve del grup Oculcs-, en Juanjo intervén en gran quantitat de grups de músiques molt diverses, en Toni, Jaume i Lluís

venen més del folk...

Sincerament, no crec que tenguem un tipus estàndard de música on decantar-nos, perquè ens agrada experimentar i fusionar ritmes i estils. La nostra música vol ser una obertura cap a ritmes i músiques més enllà de la nostra Mediterrània, encara que aquest sí és el nostre punt de partida.

Música popular de Mallorca, de Menorca, música d'autor. Per quina música vos inclinau alhora de fer un concert?

Ens agrada la varietat en els nostres concerts i per això mesclam la música popular de les Illes amb la música d'autor.

Quants CD's teniu editats?

En tenim tres, el primer que publicàrem l'any 1998 el titularem *Mar enllà* i vol ser un resum dels tres primers anys del grup. El segon, surt al carrer l'any 2001 *Roda el món i torna al Born*, on apostam ja de manera decidida per la composició pròpia. I a l'any 2004 gravam *A l'illa d'Utopia*, amb el grup i la sonoritat renovats.

On s'han duit a terme els vostres concerts?

Des de Mallorca i Menorca fins al Principat i el País Valencià, visitant així tots els territoris de parla catalana.

Enguany tenim el repte d'apropar la nostra música fora d'aquests territoris, en haver estat seleccionats pel programa *Artistas en ruta* -que organitza l'A.I.E.- (Associació d'Intèrprets i Executants d'Espanya) per dur a terme concerts a Cadis, Cáceres, Bilbao i Lugo.

Per què el concert número 100 s'ha fet a Vilafranca, tenint en compte que cap dels components de Caponnam és d'aquesta localitat?

El fet que el concert número 100 fós a Vilafranca és una casualitat i la veritat és que no hem anat a triar-ho. Enguany ha coincidit l'actuació número 100 i els 10 anys del grup i varem aprofitar per muntar un audiovisual commemoratiu al concert de Vilafranca. Però va ser una cosa casi improvisada. Enguany la millor manera de celebrar aquest aniversari ha estat complint somnis i reptes pel grup, com són l'estrena d'un espectacle al cicle *Cançons a la Mediterrània*, la realització de concerts fora dels territoris de parla catalana i, per què no també, la gravació d'un videoclip.

Què representa per Caponnam el concert número 100?

A part d'aquest centenar de concerts, que un per un han suposat experiències extraordinàries, els 10 anys de vida del grup ens omplen de satisfacció i orgull. Haver arribat fins aquí és gràcies a constància i esforç, però també i sobretot a l'ajuda i suport de totes i cada una d'aquelles persones que han vingut a un concert nostre o han escoltat una cançó en algun dels tres discs que hem gravat.

Aquest estiu representàreu Mallorca a les *Cançons de la Mediterrània* organitzat per l'Ajuntament de Palma, que va representar per a vosaltres aquest esdeveniment?

Va ser un autèntic luxe poder participar en aquest Festival que, des de fa més de 20 anys, reuneix a grans artistes i músics de la Mediterrània i d'altres països. A més, per encàrrec de l'organització del Festival, varem estrenar un espectacle inèdit, que varem titular *Al forc dels dies*, amb un repertori que recorria diferents músiques i ritmes del món, amb la participació de 15 músics,

a més del set que formam el grup damunt l'escenari s'hi podria veure un quartet de corda, un percussionista, dos xeremiers i una cantant menorquina que volgueren col·laborar amb nosaltres en aquest espectacle.

Quins concerts vos esperen aquesta tardor/hivern?

Els quatre concerts que hem anomenat del programa *Artistas en ruta* - San Fernando, Cáceres, Gernika i Lugo i la participació a la VIII Mediterrània, Fira d'Espectacles d'Arrel Tradicional de Manresa (Catalunya), que molta gent coneix per ser una de les fires de referència de la Música popular.

Què voleu aconseguir amb les cançons que fa el grup?

Vuit maneres d'entendre la música, unificades en una sola proposta i aposta.

Amb aquests concerts, que voleu apropar al públic?

Pensam que hi ha un públic molt variat als nostres concerts, però així i tot volem despertar una inquietud i un sentiment a la gent que ens escolta, la qual cosa en certes ocasions ho hem aconseguit.

Tenc la sensació que el món musical ha avançat molt, amb poc temps hem passat de tenir uns músics gens preparats a estar-ho bastant, compartiu també aquesta percepció?

Ara hi ha molt més mitjans que abans, i tota persona que vulgui estudiar música ho té molt més a l'abast. Dins el camp de la música tradicional, s'ha avançat molt en aquest aspecte, creant estudis superiors. Igualment, en els darrers anys han sorgit grups, com el nostre, format per músics joves provinents de diferents disciplines i amb una sòlida formació, quan anteriorment aquests mateixos músics amb estudis potser es dedicaven a d'altres vessants, com la música clàssica.

Pensau que de cada vegada també el públic està més preparat i a la vegada més exigent?

Hi ha de tot, però el que és cert és que el públic cada

vegada té un ampli ventall de músiques on poder escollir i potser això també el faci més exigent. Abans la gravació d'un disc no era assequible per a molts de grups, avui quasibé tothom hi té accés.

Parlem de la vinculació amb la poesia, quins poetes o poemes heu musicat?

La veritat és que hi ha gran quantitat de poetes de la nostra cultura catalana als quals admiram, però no ens hem posat a musicar pràcticament cap poema fins al darrer espectacle que varem presentar al festival *Cançons a la Mediterrània*. En aquest cas varem voler musicar poemes d'autors contemporanis de les Illes Balears com Ponç Pons, Guillem d'Efak, Pere Xerxa, Pau Janer i altres joves poetes menorquins.

Quins projectes teniu?

A curt termini els concerts que ja hem citat i de cara a l'any que ve, intentarem donar a conèixer al públic el repertori nou que varem crear amb l'espectacle *Al forc dels dies* pel festival *Cançons a la Mediterrània*, perquè no volem que quedi dins un calaix.

Des d'aquestes pàgines vull agrair a Lluís Vaquer, ànima incansable del grup, l'amabilitat i la disponibilitat per contestar aquesta entrevista que s'ha realitzat per correu electrònic; i la disposició que té el grup *Caponnam* per difondre el patrimoni musical en aquests nous temps que ens ha tocat viure, marcats per la globalització i el mestissatge de llenguatges i de cultures.

Enhorabona per aquest centenar de concerts i que per molts d'anys ens pugueu fer gaudir de moments de bona música.

El dia 27 d'octubre, a la Sala Magna de l'hotel Castell de Mar, va tenir lloc l'entrega dels Premis Cala Millor 7.com corresponents a l'any 2004. Aquesta vegada els guardonats foren tres: Juan Rojo, col·laborador de la revista, per la seva coherència política durant la dictadura; el va presentar Manuel Cámara, senador d'Esquerra Unida durant la passada legislatura. CM Hotels, que engloba el Castell de Mar i el Playa del Moro, en el seu 40 aniversari, per esser referència del turisme a Cala Millor i arreu de Mallorca; el va presentar el batle de Sant Llorenç, Mateu Puigròs i va recollir la placa na Margalida Ramis, presidenta de la societat i filla del qui fou secretari del nostre poble, Francesc Ramis. Finalment el tercer guardonat va esser Josep Cortès, director de Flor de Card, dibuixant i escriptor, per la seva tasca literària; el va presentar Antoni Sansó, conegut de tots els llorencins.

Curiosament, de les set persones que compartien la tarima -la setena era el batle de Son Servera, que va entregar la placa a na Margalida Ramis-, quatre eren llorencines, prova inequívoca que les velles tírries entre *burregos* i *granots* ja han passat a la història, de la qual cosa tots ens n'hem de felicitar.

Per la relació amb la revista i amb Sant Llorenç, vet-aquí la presentació que va fer n'Antoni Sansó:

"Senyores i senyors, amigues i amics,

Quan na Bel Servera em va cridar per demanar-me que presentàs en Josep Cortès, Premi Cala Millor 7 de 2004, no sap amb quin compromís em va ficar, ja que aquesta no és una tasca gens fàcil. Però vos confés, que ho faig de molt bon gust, no perquè en Pep sigui un bon amic, sinó perquè s'ho mereix.

I s'ho mereix, no sols per la seva tasca literària, que és molta, sobretot damunt la revista "Flor de Card", que dirigeix des de fa tants d'anys, sinó com a intel·lectual compromès amb el seu país, la seva llengua i el seu poble.

Sobre la llengua, ja el 1979 escrivia: "A tots els països mitjanament cultes les llengües regionals són protegides i fomentades per l'Estat, sia aquest de dretes o d'esquerres, perquè consideren que això és el que toca o, si

voleu, perquè veuen que és una reivindicació inevitable. Aquí passa tot el contrari, no sé quines bubotes deuen veure darrera la llengua per considerar-la perillosa i, en conseqüència anar-li posant totes les traves que tenen a l'abast".

Malauradament aquest escrit segueix estant ben d'actualitat, la IB3, l'ensenyament a les escoles, la supressió de la junta avaladora, la política lingüística del PP, etc.

En Pep es guanya les sopes des de l'any 1975 com a empleat de banca, però ell, que és tècnic d'empreses turístiques, de jove va treballar dins el món del turisme, arribant a dirigir algun hotel per Peguera i Cala Millor.

En Pep, és també mestre de Llengua Catalana i Cultura de les Balears i moltes coses més.

Record que l'any 1982 realitzà una exposició d'escultures amb en Guillem Nadal, que llavors ens mostrà les seves primeres pintures.

Record la seva tasca com a dibuixant, autor de tantes i tantes portades i dibuixos a "Flor de Card", però també dibuixant per publicacions com: "La Història de Sant Llorenç", "Curs elemental de llengua de La Caixa", "La Bona Nova", "La Mare de Déu del Puig de Pollença" i tantes altres. O realitzant exposicions de dibuixos, com la mostra de 1995 de personatges populars de Sant Llorenç.

Com a escriptor, en Pep, ha escrit llibres com: "L'Associació de la Premsa Forana a Mallorca", amb en Rafel Ferrer

Massanet, "CD Cardassar", amb n'Ignasi Umbert, "Conjunt d'estudis sobre cent anys d'autonomia municipal", amb altres autors locals i professors de les Universitats de les Illes Balears i de Barcelona, "Guia de Sant Llorenç", juntament amb altres col·laboradors, "Téntol. Records d'un al·lot de poble d'abans del turisme" i recentment "Grup ciclista Sa Poltrú. 1995-2005: els primers 10 anys".

Permeteu-me fer quatre mots de la seva tasca a "Flor de Card", tasca que ve realitzant des de l'any 1972 fins el present sense interrupcions.

Les col·laboracions d'en Pep a la revista són tan nombroses que un no sap molt bé per on començar. Intentaré resumir aquesta tasca breument.

"Érem uns al·lots sense experiència però carregats d'il·lusió que fèiem allò que trobàvem que havíem de fer. Sabíem -o intuïem- que rebríem qualche bescollada (el temps s'ha encarregat de demostrar que les nostres previsions encara feren curt), però tiràvem endavant perquè volíem canviar el poble, volíem combatre contra l'impossible, com aquell fum del cigarret que volia lluitar contra l'aire", paraules manllevades a en Pep per dir que al principi de la revista el trobam fent entrevistes i portades, que no ha deixat de fer durant tots aquests anys. Juntament amb en Guillem Pont escriven unes *punxades*, escrits molts curs de caire satíric, signant Foc i Fum.

El 1979 començà les cròniques informals dels plens de l'Ajuntament.

M'agradaria remarcar aquí que a través d'aquestes en Pep ha estat el millor informador que ha tingut el poble de les coses que passaven al nostre Ajuntament. Ha estat la TV llorencina, que ens retransmetia els plens amb ironia i honestat.

Aquesta ironia fa que es disculpi d'aquesta manera quan l'any 1982 no pot realitzar una d'aquelles cròniques: "Aquest mes, sofrits lectors, m'haureu de perdonar. Fort i no et moguis, la meua dona va ficar la banya -ja sabeu com són les dones- i no va estar a pler fins que em va haver menat a veure la família d'ultramar. Jo bé li deia que trobava més urgent una redacció calmada de la crònica del ple que, a la fi, és el que ens dóna les sopes, però ella que no i que no. I ja ho veis: aquest mes us hauréu de conformar amb una senzilla redacció de cada punt, i renunciar a les parides que el dimoni -sinó, qui?- de tant en tant me fica dins l'escudeller".

Aquesta mateixa ironia fa que aquest mateix any comenci a fer les famoses *espipellades* o collonades que en Pep espipella d'aquí i d'allà amb les orelles sempre parades.

Aquí en teniu una petita mostra triada pràcticament a l'atzar, però com va dir en Pep als 10 anys de revista: "Per evitar ses agrures i ses males digestions he procurat no desembotellar ses més envinagrades".

"En aquest ditxós poble que ens ha tocat viure, pareix ésser que el dolent no és el qui fa les coses malament, sinó el qui les conta. Com que noltros les contam, vet-aquí els dolents, o rojos, o dimonis, o comunistes, o el nom que s'usi aleshores".

"D'es que diven que poden anar p'es carrer amb sa cara ben alta n'hi ha de dues classes: es que tenen sa consciència ben neta i es que no tenen gens ni mica de vergonya".

"Que no sabeu què em va passar es dia de Sant Josep? Idò que no hi va haver cap membre de sa Corporació que vengués a estirar-me ses orelles! No i, riguent riguent, hagués estat s'hora de deixar-me'n qualcuna de vermella! És ben ver que es nostros dirigents no saben combinar es quedar bé amb so espassar-se un capritxo!"

"Sé cert que no endevinareu mai on tenen es bust d'en Franco que hi havia en es saló d'actes de s'Ajuntament. Idò dins sa presó! Vos ho hagués-siu pensat mai? Llavonses diven que a Sant Llorenç tenim un Ajuntament de dretes!"

"A més de fer-los fer una declaració d'es béns que tenen, trob que an es regidors, en començar i en acabar sa legislatura també els haurien de pensar, que amb sos sopars que arriben a fer no pot ser mai que, d'una pesada a s'altra, no hi hagués moltes de trenques."

"S'altre dia va córrer es rumor que en Baltasar Garzón havia llogat una casa a Sant Llorenç i feia comptes mudar-s'hi per investigar es comptes d'es nostro Ajuntament. Tanta sort que no va ser ver, que m'han dit que n'hi havia qualcun que ja havia perdut sa color i gairebé no li trobaven es pols!"

"Sa Conselleria d'Obres Públiques d'es Govern Balear ha editat un fullet sobre Sa Punta de n'Amer en es qual diu que "és de gran valor pels seus recursos didàctics i científics, donades les seves característiques ecològiques, paisatgístiques i culturals". Aiximateix han mudat molt de parer aquests subjectes que feren tot lo que pogueren per omplir-la de ciment!"

En Pep, és també un gran polemista que val més tenir d'amic. Demanau-ho sinó als qui han mantingut polèmiques amb ell. A més, en Pep, amigues i amics, ha escrit sobre política, art, ecologia, música, l'euro, ciclisme, coses del poble, en contra de la guerra... la llista es fa interminable.

L'any 1980 escrivia: "Ha estat la revista la que, un mes darrera l'altra ens ha anat formant les inquietuds i ha modificat la nostra manera de pensar. És ver que hi hem perdut -o guanyat- moltes hores darrera ella, però potser si guem els més beneficiats de la seva influència: hem conegut nova gent amb il·lusió i inquietuds semblants; hem hagut de llegir, cercar i demanar per fer els articles, i, per tant, hem après; hem escrit el que creiem que s'havia de fer i potser hem actuat influenciats pels nostres mateixos escrits. Per això, tal vegada convindria afegir una altra finalitat a

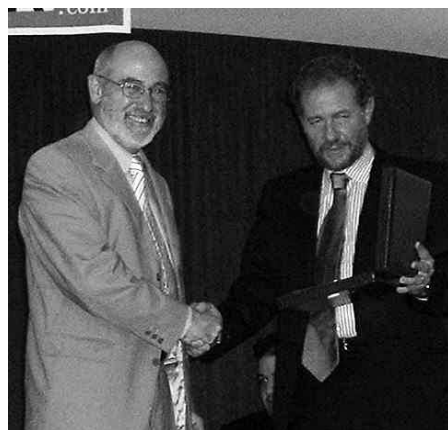
les tres clàssiques de la revista -opinió, informació, història- i és la de formació cultural, política i social dels seus col·laboradors". Com a col·laborador de "Flor de Card" vull fer meves aquestes paraules, pel que ha suposat la revista per a mi i crec que per a molts d'altres.

L'any 2002, en Pep ens donà un esglai anunciant la seva retirada. Afortunadament aquesta no es va produir.

Aquestes eren les paraules que ens dirigia com a director: "Quan vaig anunciar la meua retirada com a director estava fermament decidit a dur a terme aquest propòsit, però a mesura que s'anava atracant la data sentia com un neguit que em feia estar malapler. Havien estat tants d'anys amb la revista que em sabia greu que no tornàs sortir a rotlo, ja que estava convençut que, ara per ara, no hi hauria ningú dins el poble que volgués agafar-ne les missions. A més, ho he de reconèixer, m'agrada escriure, i sense l'obligació que em suposa la revista probablement ho aniria deixant i a la llarga crec que m'arribaria a sebre greu i ho enyoraria.

Per això, després d'haver-m'ho pensat i repensat, a la darrera assemblea de Flor de Card vaig anunciar que estava disposat a continuar fent la feina que he estat fent fins ara".

Permuteu-me que acabi dient que en Pep ha realitzat i realitza una gran tasca amb la revista, però també estic convençut que aquesta tasca no seria possible sense l'ajuda, la paciència i la comprensió de na Nieves. Per això deixeu-me en nom de Cala Millor 7 i en nom de tots, que els doni unes gràcies ben merescudes i sinceres. Gràcies Nieves, gràcies Pep".

Si la meva Església no m'importés no la criticaria

Quan jo era un infant, sovint mare em solia renyar si li feia qualche barrabassada -la paraula ve de Barabàs, el lladre dolent que fou enclavat a l'esquerra de Jesús-. Al cap d'una estoneta, quan ja li havia passat l'empipament em solia dir: "fill meu, si et reny és perquè t'estimo; si no t'estimes, no et renyaria perquè no m'importaria gens que fossis un nin mal criad i que quan fossis gran fossis un delinqüent; és perquè t'estimo que vull que siguis un home de bé, un home honrat. Que puguis anar amb la cara alta pertot."

He recordat aquests fets perquè no fa gaire una persona em va demanar el perquè de les meves crítiques a l'Església Catòlica i no a les altres religions, i jo li vaig contestar que les altres religions no eren les meves i en canvi la Catòlica sí era la meva, i com que l'estimava molt la criticava quan considerava i considero que els capparens duen

i duen el timó de la barca de Pere per un rumb que jo penso que és equivocacat.

Si repas-seu els meus escrits veureu que quasi sempre els receptors de les meves crítiques són els que ostenten el poder i en especial el que es denomina la Cúria Vaticana. Ja

fa bastants d'anys que en un article meu publicat en aquesta mateixa revista ja deia que per a mi hi havia dues classes d'Església: la poderosa i rica que juga contínuament a política, que quasi sempre es decanta cap als rics, si és que no es colga amb ells, que no dubta en llevar-se de davant tot aquell que no combrega amb els seus punts de vista o perquè té un visió de l'Església més d'acord amb el missatge de Jesús. Una Església que li fa por la democràcia, que viu dins un món de luxe, vestidures de seda, cotxes d'alta cilindrada, palaus dignes de reis i d'un alt valor econòmic i artístic, molt lluny d'aquella boal o país-sa on diuen que va néixer el Jesús de l'evangeli, etc. En una paraula, la que representa la Cúria Vaticana i la majoria dels seus representants d'alt nivell és l'Església dels rics, dels poderosos, dels cops al pit de manera escandalosa, dels marketings per a arreplegar diners, per a jugar a política, etc. És l'Església oficial.

Després hi ha una altra Església: la dels missioners, de les monges que dediquen la seva vida als altres, dels capellanets de poble que viuen sols, que moltes vegades han de fer de metges, de mestres d'escola, que han de repartir el poc que tenen amb els pobres que viuen amb ells a llocs perduts i llunyans, oblidats de la mà de l'home o de Déu, en condicions quasi sempre precàries i difícils i en moltes ocasions amb risc de la seva pròpia vida. Aquesta és l'altra Església, la dels pobres, dels marginats,

dels malalts, dels que pateixen i que tan sols tenen una paraula amable d'aquests capellans que els reconforta. És l'Església autèntica. És l'Església d'aquell missatge de Jesús i aquesta no té res a veure amb l'altra, tant sols la nomenclatura.

Per tant, com puc criticar a aquesta Església que quasi sempre la tenim al costat, independent de l'home que en cada moment la representa? No oblidem que abans d'ésser capellans i representants d'aquesta Església, diguem-ne oficial, són homes que senten fam quan no tenen què menjar, que sofreixen quan estan malalts, que tenen pena quan perden un familiar estimat, que tenen sentiments igual que els altres homes i que pel fet d'ésser capellans no són homes extraordinaris en el sentit de la paraula, que podem estar d'acord o no, però que, llevat d'excepcions, no es comporten com essers superiors, sinó tot el contrari, són persones que tenim a prop per donar-nos una paraula d'ànim quan la necessitem. Com puc criticar aquestes persones que han renunciat a tantes coses, entre d'altres el poder formar una família, per a dedicar-se als altres?

Però que no dubti ningú que si vingués un capellà al nostre poble i no actués d'acord amb el missatge de Jesús també seria criticat, tal com va fer Jesús amb els sacerdots de Jerusalem, als qui va tractar d'hipòcrites i emblanquinadors de sepultures (Mateu, c.23, v. 27). Caldria que tots aquests que s'omplen la boca de paraules buides, que es posen

als primers bancs de l'Església, i des de les files dels darrers bancs se senten els cop de pit que s'entremesclen amb les lluentors i el renou de les joies, que porten com a signe de la seva riquesa però que quan surten no dubten gens d'explotar laboralment els seus empleats, d'especular de manera escandalosa amb els seus negocis, d'esser insolidaris amb els que ho necessiten - excepte que hi hagi la televisió o els mitjans de comunicació a prop-, "quan facis una almoina, mira que la mà esquerra no sàpiga què fa la mà dreta, perquè el teu gest quedi amagat" (Mateu, c.6, v. 3), d'esser intransigents amb els marginats, amb els immigrants, amb els homosexuals i les lesbianes, etc. A tots aquests, els convindria llegir-se tot el capítol 23 de l'evangeli de Mateu: "Ai de vosaltres, mestres de la Llei i fariseus hipòcrites, que purifiqueu per fora copes i plats mentre per dins les teniu plens de rapacitat i cobdícia! Fariseu cec, purifica primer la copa per dins, i així també el defora serà pur" (Mateu, c.23, v. 25 i 26).

Aquesta és la meua manera d'entendre el missatge de Jesús. No la insolidaritat, no la intransigència, no la hipo-

tesia d'alguns d'aquests capparees que quan caminen pels passadissos del Vaticà les seves vestidures de seda siulengen amb el rosec mostrant els excessos de luxe en què viuen més d'un bisbe o cardenal i que ens volen enlluernar amb les seves riqueses. Una Església que vol mantenir a capa i espasa que la religió Catòlica és l'única vertadera i que fora d'ella no hi ha salvació, (Bonifaci VIII, encíclica Unam Sanctam, 18 de novembre de 1302) és condemnar gratuïtament milions de fills de Déu al no res. És impossible que Déu sia tant cruel, els que l'han fet cruel han estat ells amb la seva intransigència i la seva intolerància.

O no som tots fills seus? Un pare estima els seus fills i no puc creure que hagi pogut condemnar al foc etern milions de fills que no han seguit les indicacions de la nostra intransigent i intolerant Santa Mare Església, que al llarg de la seva història ha enviat al foc, no etern, sinó ben terrenal, milers de persones per haver posat en dubte la veritat de les seves paraules. Una Església que no torna gens vermella quan ha de passejar baix pali dictadors, quan aquest pali hauria d'estar reservat tan sols a la Custòdia, que porta el Cos de Crist, o

a donar-los la Sagrada Forma públicament, sense que aquest mostri cap signe de penediment pels seus crims, sinó ben al contrari, la seva mà no tremola gens a l'hora de signar penes de mort. Una Església que surt al carrer a protestar contra els governs de torn quan legislen en contra dels seus interessos, i no espirituals precisament, sinó ben terrenals. Una Església que no dubta gens en negar la comunió a un dels seus fills quan s'expressa en contra de les seves tesis, per equivocades que aquestes siguin. Una Església que es comporta d'aquesta manera, es fa, sens dubte, mereixedora d'esser criticada.

Déu ens ha creat a cada un tal com som i els bons pares quan els neix un fill, encara que sia beneït -enteneu la paraula sense mal sentit- l'estimen, per ventura encara més que els altres. Idò jo, encara que la meua Església moltes vegades no es comporti d'acord amb el missatge de Jesús, la segueixo estimant i aquest és el perquè de les meves crítiques; sinó, no tindria sentit criticar-la. Per tot això la crític. No per altra cosa.

Ignasi Umbert

Telèfons

Aigües Sant Llorenç	838559
Ajuntament	838393
Auditori	587371
Biblioteca	569654
Bombers	085
Delegació Son Carrió	569619
Depuradora	810359
Emergències	112
S'Escaleta	838544
Escola	569483
Fems	844372
Funerària Sant Joan	526139
Guàrdia	
062	
Hospital de Manacor	847000
Polícia local	609 637960
Tercera edat	569512
Turisme Sa Coma	810394
Turisme S'Illot	810699
Delegació Turisme	585409
Unitat sanitària	569597
Urgències mèdiques	061

Tal dia com avui

ARA FA 105 ANYS

* Que va dimitir Llorenç Bauçà, secretari de l'Ajuntament, per manca de salut i avançada edat. El va substituir Salvador Galmés Soler.

ARA FA 20 ANYS

* Que l'Ajuntament va acordar comprar una casa a Son Carrió, per esser destinada a dependències municipals, biblioteca i Associació de Jubilats.

* Que el xaragall del Pou Vell es va desbordar i provocà una inundació.

ARA FA UN ANY

* Que es va ampliar l'escola amb diverses dependències.

* Que començaren les obres de la via de circumvalació.

* Que Pedro Nadal va romandre 27 hores dins una cova submarina.

Rectificació

Assenyalar que hi ha errades a part i banda resulta una obvietat. A la premsa escrita normalment es donen algunes petites errades tipogràfiques, o ortogràfiques, alguna permuta de lletres, algunes fotografies descol·locades... que s'assumeixen en certa manera com a lògiques malgrat els correctors i repassadors professionals.

Poques vegades es donen, però errades radicals com la que es va presentar el més passar a la portada i a l'entrevista de na Naomi Galmés.

No hi ha justificació possible, solament plantar cara, acceptar l'errada, demanar disculpes i rectificar: totes les vegades que apareix escrit el nom Noemi hauria d'estar escrit Naomi, que és el seu nom.

Guillem Pont

Tenja

Antònia Galmés i Aina Pont

És una antiga possessió del terme de Sant Llorenç des Cardassar. Fou l'alqueria islàmica del mateix nom, documentada el 1279. Era situada al lloc de Bellver. El 1661, pertanyia al senyor Jeroni Ballester de Togores. Tenia cases i era dedicada al conreu de cereals. Hi havia una guarda de 150 ovelles. Feia una renda anual de 83 lliures, 84 quarteres de blat i 26 d'ordi. El 1723, era del noble Miquel Ballester Fuster Santmartí Tèrmens Olesa de Togores, comte d'Aiamans i cavaller de l'orde d'Alcàntara. El bestiar de feina eren una mula, un cavall i dos bous. Hi havia guardes de 100 ovelles i 22 cabres. Feia una renda anual de 77 lliures, 60 quarteres de blat, 20 de civada, un quintar de formatge, un anyell, un moltó, quatre capons, quatre pollastres i una gerreta de mantega. El 1997, en deriven les propietats rústiques es Sestadors de Tenja i Tenja, situada entre Calicant, Balafi, Son Còdol i sa Real Vella. Tot això ens ho conta la Gran Enciclopèdia de Mallorca.

Un capvespre molt agradable d'octubre hem visitat aquestes cases, on ens esperaven na Margalida Pascual i

en Tomeu Gili, actuals propietaris i que han estat molt contents de mostrar-nos caseva. Hem recorregut tots els recons de les cases i la veritat és que són molt grans, antigues i hermoses, ens varen recordar les cases de sa Begura Vella perquè també són més amples que altes, de dos aiguavessos. En el de davant hi trobam una gran entrada, a la dreta una habitació i a l'esquerra la típica i antiga cuina de foravila, amb un gran cosí, foganya i escudellers; a l'aiguavés posterior altres habitacions.

Na Margalida, quan era nina vivia a Tenja amb els seus pares, les seves dues germanes, oncles i altres persones que feien feina a la finca, anaven a

l'escola de Sant Llorenç. Al poble també hi tenien una posada. Recorda que qualque vegada a Tenja havien de refer la canyissada d'algun sostre, això ho feien ells mateixos i precisament perquè ho recordava tan bé quan havien de fer la reforma de les cases, decidiren que a tots els sostres on hi havia canyís, els reformarien de la mateixa manera. Ho contam perquè Tenja té molta teulada i refer els sostres del segon aiguavés, el que era el sestador, sòtil i altres habitacions de la manera que ho feren és una verdadera feinada, és el que més destacam de la restauració, perquè els han quedat uns sostres perfectes. O sigui: anaren a tallar les canyes, (sempre de lluna vella de febrer), les assecaren, pelaren i enfilats damunt les bigues començaren a col·locar-les, una per una i fermar-les, i el que sí podem assegurar és que l'esforç els ha valgut la pena.

De la resta de la reforma hem de dir que han respectat i conservat el màxim del que hi havia, unes cases tan antigues no queda més remei que reformar-les i reforçar-les tard o d'hora, hem d'esmentar que estan molt ben integrades dins el paisatge i que no destaquen gens ja que con hem dit abans són unes cases no molt altes.

Na Margalida segueix contant que no sap quan els seus avantpassats com-

praren Tenja, només ha sentit a dir que fa unes quatre generacions que la finca pertany a la seva família, el seu pare va heretar unes trenta quarterades, avui dividides entre les germanes.

El nom d'aquesta finca, d'origen bereber, guarda identitat (segons ens diu Coromines) "amb el marroquí Tánga, o sigui Tánger, la Tingis mauritana", i el podem trobar escrit de diverses maneres: Tánger, Tènger i Tenja. Al mapa mallorquí del cardenal Despuig (1784) apareix escrit Tange.

Quan na Margalida era nina, la finca era molt activa, recorda que tenien gent per a fer feina, uns hi feien feina tot l'any, com el pastor i el paraller i altres de temporada, per segar, batre, i collir ametlles i garroves. El seu pare, l'amo Antoni de Tenja, quan acabaven de batre deia a les seves nines "hala nines ja podeu venir a fer una volteta" i les passejava una estona damunt l'era amb el carretó, na Margalida diu que disfrutaven molt d'aquestes petites coses.

A Tenja també feien vetllades de pelar ametlles amb els veïnats i quan

havien acabat feien ball de bot, l'amo Antoni tocava la guitarra, ballaven i menjaven bunyols. Però els dies que pareixia festa de bon de veres era el dia de les matances i el dia de les toses, després d'haver acabat la feina hi havia un bon dinar i s'obria un bon ball de bot. L'amo Antoni de Tenja era caçador, a vegades l'hora baixa se n'anava a caçar amb els seus amics o veïnats fins ben

entrada la nit. Na Margalida comenta que el seu pare ha viscut bé i tranquil per la vida senzilla que va tenir, actualment té noranta-nou anys i ja no surt de caseva.

Des d'aquí donam l'enhorabona a na Margalida i en Tomeu per les cases de Tenja i sobretot pel respecte que els han tengut en la restauració.

Salut per molts d'anys.

Notes històriques

Dia 10 de març de 1804, el "Semanario de Mallorca" que editava la Real Societat Mallorquina d'Amics del País, publicava un ban regulant la venda del tabac. A partir d'ara els fumadors se n'hauran de proveir als estancs. A Sant Llorenç, al de Bernat Galmés.

Dia 9 d'abril de 1837, "El Propagador Balear" publicava un article titulat *Noticias estadísticas de la instrucción primaria de estas islas correspondientes al año 1835*, segons el qual a Manacor, comprès Sant Llorenç, hi havia: 9.461 ànimes, 860 homes i nins que sabien llegir i 748 que sabien escriure; 41 nines i dones que sabien llegir i 18 que sabien escriure. Hi havia 1 escola pública i 2 de privades per a nins i 1 i 1, respectivament, per a nines. L'assistència era: 67 nins de 3 a 10 anys i 64 de 10 anys amunt; 130 nines de 3 a 10 anys i 70 de 10 anys amunt.

Dia 19 d'octubre de 1837, el "Boletín Oficial Balear" publicava un avís del

Cos Nacional d'Artilleria notificant que havien mort a l'Havana, intestats, els artillers Pere Antich, natural de Sant Joan, i Miquel Riera, de Sant Llorenç, perquè aquelles persones que creguin tenir dret als possibles béns o herència facin les reclamacions a la Comandància Militar.

El mes de setembre de 1947, la revista "Lluch" a la crònica corresponent al passat mes de juliol anotava: "Notemos ante todo el rasgo singular de D. Mateo Martí de Binisalem, quien sube a pie descalzo desde su pueblo, acompañado de once parientes y amigos, agradeciendo a la Reina de Mallorca la singular merced que le hizo cuando la invasión de los rojos en el frente de Son Carrió, donde estuvo sitiado durante cuatro días y sin poder probar bocado, saliendo casi sólo con vida de aquel infierno en que vivió perecer a cincuenta de su mismo pueblo. A distancia de once años sentía todavía vivísima la llama del agradecimiento a la Virgen bondadosa;

por esto arrodillándose en la Font Cu-berta deslizóse ágil sobre sus rodillas hasta el Camerín de la Señora atraído por el dulce lazo de su amor".

Dia 9 d'agost de 1900, la revista "Palma Ciclista" anotava: "Se encuentra en esta ciudad en donde pasará lo que resta de verano, D. Antonio Gelabert, profesor de instrucción pública de San Lorenzo, y entusiasta ciclista".

Dia 30 d'agost aquesta revista comentava que amb motiu de les festes patronals de Son Servera es farien coregudes de cintes on participarien diversos ciclistes, la majoria de Manacor.

Dia 1 de novembre sortia publicada una crònica comentant una excursió d'una dotzena de ciclistes de Manacor a Sant Llorenç. "Así que llegó dicha Excursión los excursionistas visitaron las dos sociedades ciclistas que cuenta ésta, demostrando una vez más el compañerismo y amistad que actualmente reinan entre los ciclistas de ésta".

Ramon Rosselló

Amb un saló d'actes ple de periodistes locals i externs i amb dues dotzenes mal comptades de llorencins interessats, el dia 14 d'octubre es va celebrar el ple extraordinari que tenia com a únic punt de l'orde del dia el nomenament de Miquel Pont i Cantallops com a Fill Il·lustre de Sant Llorenç.

Va obrir l'acte el batle, i tot seguit va donar la paraula a na Dolors Sánchez, la regidora de Cultura, qui es va esforçar per llegir les dades biogràfiques del pintor llorençí dels segles XVII i XVIII enmig dels incessants dispars dels flashos que volien immortalitzar la cerimònia.

En haver acabat, i amb el vist i plau de tota la Corporació, el batle va proclamar el nou Fill Il·lustre, que acompanyarà mossèn Salvador Galmés en el quadre d'honor del nostre municipi, integrat, també, per dos Fills Predilectes: Gabriel Carrió i Jaume Llinàs, el *Moletter*.

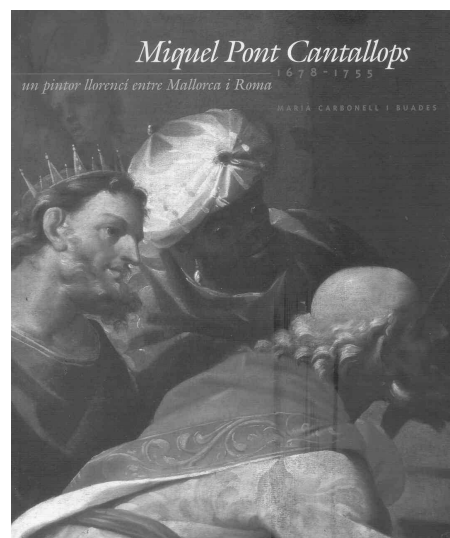
Una vegada enllestida la cerimònia la comitiva, integrada per la Corporació i els assistents, es va dirigir cap a la biblioteca municipal seguint la banda de música, que va interpretar el molt apropiat pasdoble *Amparito Roca*.

Allà, davant un públic que no cabia dins el local, en Joan Domenge va dir dos mots sobre l'elaboració del llibre del nostre pintor -del qual també n'ha estat coordinador, juntament amb l'au-

tor del treball- i va presentar en Marià Carbonell, qui va explicar algunes dades biogràfiques de Miquel Pont i alguns punts interessants sobre le seves obres, tots inclosos dins el llibre que es presentava en aquell acte.

Quan va haver acabat la presentació del treball i després de signar els exemplars que el públic li demanava, molts dels assistents l'acompanyaren a l'església per contemplar amb l'ajuda dels experts els tres quadres propietat

de la parròquia que recentment s'han restaurat: l'Adoració dels Reis, la Presentació de Jesús al temple i sant Jacint.

Des d'aquestes pàgines ens congratulam de tot el que han envoltat la figura del nostre pintor: la restauració de les tres pintures llorencines, el nomenament de Fill Il·lustre i l'edició del llibre, que sens dubte ajudarà a donar-lo a conèixer entre el públic no expert i potser farà que les institucions es comprometin a finançar la restauració de les obres d'un dels pintors més importants del barroc mallorquí. Aprofitam l'avançament per donar l'enhorabona a tots els qui han fet possible aquestes tres iniciatives.

DADES BIOGRÀFIQUES

Celebrat en vida com un dels millors pintors mallorquins del seu temps, és un dels pocs artistes locals que varen gaudir d'una crítica favorable al llarg dels segles XVIII i XIX, com ho evidencien els testimonis de Bonaventura Serra, Jeroni de Berard, Céan Bermudez (que va transmetre les opinions de Francesc Tomàs) i Antoni Furió. Més recentment, Jeroni Juan confirmava el bon ofici de Pont, tot i perpetuar l'error de convertir-lo en deixeble de Mesquida i, col·laborador de Dardanone. Pont és un dels millors pintors del set-cents mallorquí, l'autor d'una producció irregular, però també ambiciosa, i un decisiu protagonista del canvi de gust que manifesta la pintura local dels primers anys del segle XVIII per directa inspiració de l'art italià.

Va néixer a Sant Llorenç des Cardassar en una família de pagesos, propietaris de Son Pont de Montseriu. Després de noviciar en un anònim taller de Palma, es traslladà a Roma per completar el seu aprenentatge. El viatge a Itàlia era una invertebrada tradició que seguien artistes d'arreu d'Europa des del Renaixement, però que els mallorquins no iniciaren fins a les acaballes del segle XVII. Aleshores, de sobte, tota una generació de pintors illencs sentiren directament la necessitat de conèixer l'art italià. Hi ha prova de l'estada italiana de Martí Llull, Joan Muntaner, Guillem Mesquida, Miquel Pont i Honorat Misserol.

No se sap amb exactitud la durada de la residència italiana de Pont, però com a mínim es prolongà entre 1704 i 1706, dates que apareixen en tres dels quatre dibuixos del pintor, executats a sanguina, que es conserven en l'Accademia Nazionale di San Luca (Roma). Tot i tractar-se d'exercicis acadèmics, tenen un notable valor per l'escassetat de dibuixos conservats d'artistes mallorquins d'època moderna i perquè posen de manifest el bon ofici de Pont, no inferior al de bona part d'aspirants a pintors que llavors treballaven a Roma.

Els tres dibuixos datats i signats pel mallorquí ("Michele Pont, spagnolo, maiorchino") foren premiats en tres successius concursos clementins (anomenats així des de 1702 en homenatge al papa Climent XI).

Fidel als esquemes acadèmics Pont basa la representació en el dibuix de la figura humana. El contorn molt marcat, defineix els personatges amb precisió, modela els cossos i es complau en els detalls. Però la rigidesa de l'execució i la nul·la capacitat d'alliberar-se dels prejudicis acadèmics dificulten el moviment dels protagonistes, produeixen deformacions anatòmiques i acartonen el drapeig dels vestits. D'altra banda els rostres tendeixen a l'idealisme, no obstant estan ben caracteritzats, i el repertori gestual és lleugerament emfàtic, com pertoca a un artista de formació barroca. La presència monumental de

la figura humana omple l'escena, raó per la qual el paisatge o les arquitectures de disseny molt genèric, no tenen més valor que un rerefons escenogràfic: en realitat, l'espai és engendrat sobretot per les figures. Davant la importància del dibuix, el color perd importància; la paleta és notablement limitada i destaca pel contrast de blaus i vermells. Per últim, les composicions més elaborades deriven en general dels models de Marratti, de qui també s'imiten puntualment algunes tipologies físiques.

A hores d'ara, el catàleg de pintures de Pont és limitat: bona part de la seva obra s'ha perdut o no s'ha localitzat i la resta no està gaire ben documentada. Entre les obres desaparegudes s'han d'anotar les que decoraven la capella el Sant Crist de la parròquia de Montuiri i un "miracle de Sant Nicolau" que hi havia a la capella de Santa Anna de l'Almudaina. Se li atribueix un Sant Cristòfol de l'Ajuntament de Palma, dipositat al Museu de Mallorca, en mal estat de conservació, per bé que encara permet endevinar la correcció del dibuix. Ben característiques del quefer de Pont són les pintures del retaule major de l'església de la Congregació de l'Oratori (San Felip Neri), de Palma (un moble construït per Andreu Carbonell, entre 1713 i 1716). Els sants dels cossos laterals, Carles Borromeu i Francesc de Sales, mostren trets típics del llorenç: l'anatomia deformada, i el contorn nítid i

la paleta limitada, angelets panxuts i galtes inflades, el plegat rígid i geomètric dels vestits, etc. Els sants de la predel·la i el coronament són resolts de forma sumària, en canvi mereix més atenció la "immaculada" que ocupava un lloc central del retaule i que ara es conserva a la sagristia. En la mateixa línia d'honradesa pictòrica es pot situar una "Família de la Verge" de l'església parroquial de sa Pobla i dues teles inèdites, un Sant Pere de la rectoria de l'església de la Colònia de Sant Pere i un Sant Jacint de la rectoria de Sant Llorenç des Cardassar.

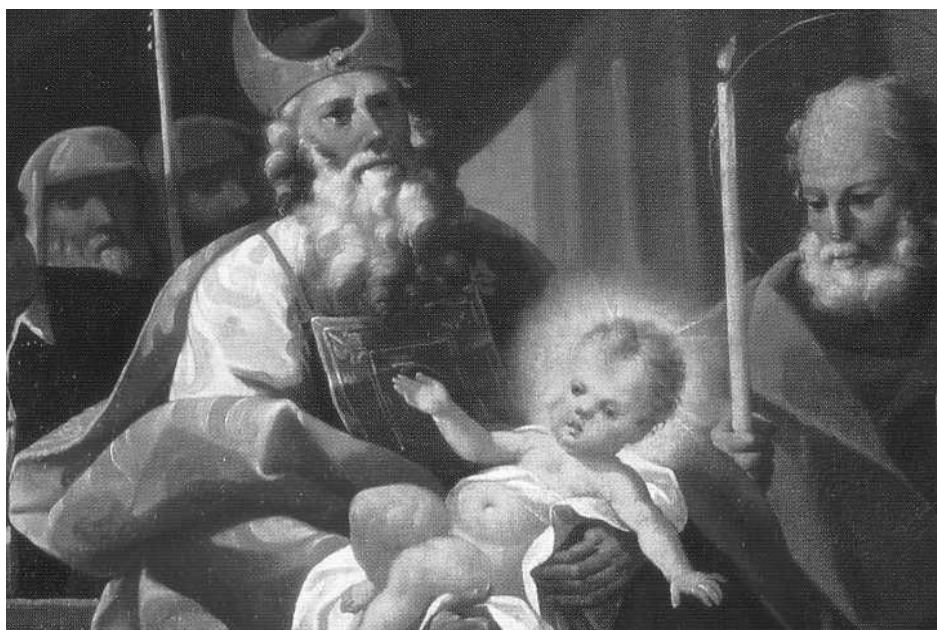
Sens dubte, les pintures més ambiciosos de Pont són les quatre grans teles destinades a l'antiga capella del sant Crist de la parròquia de Manacor, realitzades entre 1715 i 1725, aproximadament. Es troben repartides entre les dues capelles del mateix temple. D'acord amb l'advocació de la capella original, les pintures relaten moments de la passió de Crist: Santa Cena, lavatori de peus, oració a l'hort, coronació d'espines. L'estat de conservació es lamentable (hi ha zones esquingades) però encara permet endevinar la qualitat de les que, segurament, eren les millors obres de Pont. El seu valor ja era ponderat per Jeroni de Berard, fa dos-cents anys: "són de molta valentia en dibuix, clarobscur, encara que de gust desigual, però el que tenen de bo és de molt de merit".

Les últimes notícies professionals sobre l'artista (1754) es refereixen a diverses pintures destinades a l'església parroquial de Sant Llorenç des Cardassar. Devia ser important el retaule major, que va desaparèixer al segle XIX quan es reformà el temple. Si més no, se sap que les pintures de Pont, a l'oli sobre tela, representaven la Mare de Déu, els sants Llorenç i Miquel i el beat Ramon Llull. En canvi s'han conservat dues teles de gran format que antigament penjaven dels murs de la capella del Roser i actualment a l'entrada de la capella de

la Mare de Déu Trobada. Figuren "l'Adoració dels reis" i la "Presentació de Jesús al Temple". Es tracta d'escenes ben ordenades, compostes amb poques figures davant d'un esquemàtic rerafons arquitectònic i de notable monumentalitat. Com és habitual en el pintor, delaten l'aprenentatge romà, en l'ambient de Maratti, i gràcies a un acceptable estat de conservació permeten copsar l'habilitat d'un pintor que no es conformava amb el que li podia oferir el panorama artístic local.

El pintor va tenir almenys tres filles i un fill. Aquest últim anomenat Miquel, preferí seguir la professió de l'avi matern: ell i els seus descendents es dedicaren a la cirurgia i no a la pintura. La família residia a la parròquia de Sant Miquel, prop de l'església de Sant Antoni de Pàdua o de sa Porta. L'any 1717, el pintor era sobreposat del Col·legi de Pintors i Escultors, amb l'escultor Andreu Carbonell. Va ésser el mestre d'Esteva Sanxo (àlies Bracet) i de Melcior Borràs, que tenien molt bona opinió del seu preceptor.

(Text de Marià Carbonell que va llegir Dolors Sánchez en proposar el nomenament de Miquel Pont i Cantallops com a Fill Il·lustre de Sant Llorenç des Cardassar).

Un nou Estatut per a les Illes Balears

Reformes necessàries a les institucions polítiques

L'organització política de les Illes Balears està integrada pel Parlament, el Govern i el president de la Comunitat Autònoma. Els consells insulars, òrgans d'autogovern de cada una de les Illes, són també part de l'estructura política de les Illes Balears.

El nou Estatut ha d'avançar molt en millorar el funcionament i l'organització de les institucions polítiques de les Illes Balears i molt especialment potenciar la relació que mantenen les institucions amb la ciutadania. S'ha de millorar la democràcia interna i aconseguir que les institucions siguin més participatives i eficients.

En aquest sentit el Parlament, institució que representa els pobles de les Illes Balears i que exerceix la potestat legislativa, aprova els pressuposts i controla l'acció del govern, haurà de ser una institució més oberta a la societat, que promogui més la participació ciutadana i que estableixi els mecanismes de control suficients per garantir el millor funcionament democràtic.

S'ha de reforçar la figura del president de les Illes Balears, atorgant-li el màxim grau de representació de la Comunitat i de l'Estat a les Illes Balears. Cal atorgar al president la capacitat de dissoldre anticipadament el Parlament per fer les institucions més democràtiques i assegurar la governabilitat de les institucions polítiques.

Els consells s'han de reforçar com a institucions d'autogovern de cada illa i la caracterització institucional ha de ser plenament dissenyada pel Parlament de les Illes Balears.

L'elecció dels membres dels consells insulars s'ha de fer en llista pròpia, separada de la dels membres del Parlament. Cadascun dels consells insulars serà integrat pels consellers elegits per sufragi universal, igual, directe i secret, mitjançant un sistema de representació proporcional.

S'ampliaran les competències que poden assumir els consells insulars i les competències no seran únicament de funció executiva i de gestió, sinó competències plenes. La facultat regla-

mentària serà àmpliament reconeguda i sense més límits que les lleis que regulin la matèria transferida. Els consells insulars ostentaran la capacitat de desenvolupament reglamentari, en el seu àmbit territorial, de la legislació que afecti les competències que li són pròpies o de les que té atribuïda o delegada la gestió.

Els consells tendran mecanismes de finançament propis i suficients per garantir el desenvolupament de les seves competències. Els consells insulars, per llei del Parlament de les Illes Balears, podran assumir les tasques de recaptació, gestió i liquidació en el marc del Pacte Econòmic de les Illes Balears.

Els plens dels consells ha de tenir una caracterització quasi parlamentària. Els pressupostos, les bases d'execució i la rendició de comptes seran debatuts i aprovats de manera semblant al Parlament, es farà referència als drets i deures dels consellers i dels grups polítics en la línia del Parlament, es garantiran mecanismes suficients de control del govern, etc. Existirà un sistema d'incompatibilitats que es correspongui a l'elecció separada dels consellers, i els membres de l'equip de govern tendran un règim d'incompatibilitats semblant als dels membres del govern autonòmic. Els consells tendran capacitat per convocar referèndums consultius o consultes populars en l'àmbit del seu territori insular i establiran mecanismes efectius

de participació ciutadana.

Els consells insulars seran informats de les negociacions que s'estableixin entre el Govern de les Illes Balears i el Govern de l'Estat i hi participaran quan aquestes afectin les competències que els són pròpies.

Als consells insulars, a més de les competències que els són pròpies i de les que els corresponen com a corporacions locals, se'ls atribuirà, dins el seu àmbit territorial, la funció executiva i la gestió d'altres matèries, mentre que el Govern de les Illes Balears podrà delegar-los la gestió d'altres competències. El procés de transferència de les competències als consells insulars s'iniciarà a petició del Consell Insular que desitgi assumir-les.

Els municipis, per la seva banda, han de veure reforçades les seves capacitats com a administració més pròxima a la gestió diària i quotidiana, i alhora l'àmbit polític de major influència ciutadana. L'actual situació d'ofegament econòmic i d'assumpció forçada de competències per part de l'administració estatal i autonòmica, sense dotar-les de prou recursos humans, econòmics i jurídics, suposa que l'esglaió bàsic de l'administració del nostre país es trobi en una situació crítica sense poder donar adequada resposta a les exigències que hi fa la ciutadania.

Les propostes que es fan són diverses: un finançament incondicionat per criteris objectius (població, serveis que presta, territori, pressió fiscal) que permeti superar el clientelisme i la subordinació efectiva que suposa el sistema de les subvencions, major claredat en l'assignació de competències i funcions ens els serveis que afecten més directament la població (serveis socials, joventut, esports, infraestructures bàsiques) amb una dotació adequada, l'increment de l'autonomia local en la presa de decisions, l'assumpció per part dels consells insulars de totes les funcions de règim local que la normativa reserva per les comunitats autònomes, etc.

El panorama de l'Illa, l'Estatut i una petita curiositat

Pau Quina

El panorama de la nostra illa continua igual. I és que ja no canviarem; ens ve d'arrel. I sinó vosaltres mateixos: els ecologistes organitzen manifestacions i protestes massives; el Govern es taponen les orelles davant aquest clam i fa la seva (és a dir construeix, construeix i torna construir, i si cal desfà per tornar-ho a fer, per així tenir contents els majors de Mallorca, els hotelers i els constructors, encara que jo prefereixo anomenar-los maçoters, que per qui no ho sàpiga eren aquells capellans que anaven al capdavant de la processó del Corpus i pegaven amb un maçot els que no es treien el capell al seu pas); els mitjans de comunicació continuen sense saber comptar, o sinó no s'entén que IB3 o El Mundo comptabilitzassin 3.000 persones en la festa de Santa Maria i que el GOB i altres mitjans afins assegurassin que n'hi havia almenys 25.0000 (com sempre haurem de fer una mitjana aproximada entre aquestes dues xifres); els populars, ells sempre tan independents i contraris als catalans, ara de sobte esperen el resultat de l'Estatut de Catalunya per exigir exactament el mateix que ells (i és que no hi ha res com els doblers per unificar ideologies); els maçoters esmentats abans apareixen públicament i tenen l'arrogància, no de demanar, sinó que d'exigir al Govern que converteixi els seus hotels obsolets en habitatges

(que jo sàpiga l'hostaleria és un negoci privat i si els hostals els han quedat obsolets és problema seu no de la Comunitat. I si no ja diré jo a mon pare que declari obsoleta la seva fusteria i veurem què passa. I és que realment els tenen ben grossos); el Mallorqueta ens continua fent patir (encara que jo des d'aquí, i això ho escric després de les doloroses derrotes a Alcoi i Vila-real, renego de tots els periodistes de per aquí i dono tot el meu suport a un dels millors entrenadors d'aquest planeta, Héctor Cúper, passi el que passi al final)... i podria esmentar més coses de la nostra terra, que pot ser petita però dóna per xerrar molt, però no tenc tant d'espai com per això i també voldria xerrar d'altres coses.

* * *

I ja que abans he parlat de l'Estatut, diré quatre esquitxos sobre el tema (ja sé que no és el nostre, tranquils anticatalanistes, però si tant l'hem de copiar ens convindrà analitzar-lo un poc i tenir-lo en compte, no?). Primer de tot vull deixar clar que és un Estatut desmesurat. Què vull dir amb això? Doncs que demanen més del que realment saben que obtindran. Potser alguns polítics catalans ho dissimulin, però és així. I és

que els catalans beneïts no ho són. Miam, quan a vostès els fan fer un presupost, no és ver que posau de demés i feu els números rodons per mirar d'obtenir-ne més benefici? Idò ells fan exactament el mateix. Saben ben bé que Madrid, com qualsevol altre client, no els regalarà res i el que fan és demanar de demés i ja seran els de la Moncloa els que el modifiquin. I de fet aquest és l'error que aquí feim des de fa temps. Estam aturadets sense fer res (com en el cas de l'Estatut, dels impostos, dels drets lingüístics) esperant que Madrid ens regali alguna cosa, i podeu estar segurs que per allà no regalen res, ans al contrari.

A part d'això, m'ha sorprès molt la polèmica que s'ha aixecat amb el terme *nació*. Els catalans exigeixen que la seva Comunitat sigui definida com a nació, però això sembla que no és acceptat per cap dels partits polítics majoritaris (PP i PSOE). Doncs no ho entenc i per una simple raó. Anem a mirar el Diccionario de la Real Academia de la Lengua Española (per una altra banda tan sagrat i alabat per la gran Patria) o qualsevol altre diccionari oficial en castellà i veurem el que diu sobre la definició de nació:

1) "Sociedad natural de hombres a los que la unidad de territorio, de origen de historia, de lengua y de cultura, inclina a la comunidad de vida y crea la conciencia de un destino común". Amb aquest punt ja hi hauria suficients arguments perquè Catalunya es pogués dir nació ja que, agradi o no, és una regió que té un origen, una llengua i una cultura diferents a l'espanyola. Però tot i això encara sortirien els anticatalanistes de torn que assegurarien que això no és cert, que es tracta d'una

Una escena meravellosa que simbolitza perfectament la solidaritat entre races. Llàstima que el gènere humà no tenguí assumit aquest gen. O això és el que he de suposar després de veure les lamentables escenes de Ceuta i Melilla. I ara qui és l'animal?

manipulació de la història, etc. Ja sabem que la his-tòria cadascú se la mira com l'interessa.

2) "Entidad jurídica formada por el conjunto de habitantes de un país regido por el mismo gobierno". Aquesta acceptació de nació no serveix als catalans perquè políticament, encara que a molts no els agradi, estan regits pel Govern de Madrid.

3) "Territorio de este mismo país". Uep! Precisament aquí és on volia arribar. El propi diccionari esmenta que semànticament el mot nació es pot referir a un territori d'aquest mateix país, la qual cosa coincideix en l'opinió de la majoria de polítics catalans, és dir que Catalunya és una nació dins una altra nació, que és Espanya (en cap moment l'Estatut diu que sigui una nació independent d'Espanya, tan sols una nació). Doncs per què tan d'escàndol? Tan mal d'entendre és que Espanya és una nació de nacions? La resposta la trobam en un centralisme radical interessat en uniformar el país. El PSOE, pel que veig, intenta desfer-se d'aquesta etiqueta i per això precisament ha impulsat el projecte de

reformes d'estatuts. El que passa és que dins el propi partit encara existeixen moltes veus antiquades que encara tenen molta autoritat (és el cas de Bono, Ibarra, etc.), el quals encara creuen en una *España unida y fuerte*, que desgraciadament crec que dificultaran molt aquest intent de modernització. I de l'altre partit polític majoritari ni en parlem. Aquests sembla que encara ni han fet la Transició. I és que és preocupant no ja que rebutgin l'Estatut i que ni tan sols el vulguin discutir en el Parlament (la qual cosa seria el més normal en democràcia) sinó que, fins i tot, es gasten milers d'euros per fer una campanya en contra. Veure-ho per creure-ho.

* * *

Per acomiadar-me voldria esmentar un curiós personatge que cada dia tenc el gust de veure en el torrent de sa Riera (Palma) durant el meu trajecte a peu cap a la feina. Es tracta d'un home d'origen xinès que, descalç, es passeja pel marge de terra i arbusts que hi ha entre el popular torrent i la voravia del carrer Jesús. Què fa? Precisament

això és el que em vaig demanar la primera vegada que el vaig veure. Idò ni més ni manco que cuidar un petit hortet d'hortalisses i herbes vàries que ell mateix ha creat en aquest trosset de terra. Alguns em diuen que això no està ben fet perquè el lloc és públic i el que fa aquest home és apropiar-se'n. Home, això depèn. Si tenim en compte que les voreres de la Riera (almenys en aquella zona) estan plenes de fems (i no xerro d'un parell de llaunetes, sinó de caramulls i caramulls d'escombraries), aquest home si cas el que fa és un favor a la Comunitat perquè per fer el seu hortet ha arraconat la brutor d'aquella zona i ha creat un petit paradís enmig d'aquella negror. Així, des d'aquestes línies, la meua més sincera enhorabona per aquest jove perquè, almenys a mi, la seva feta em sembla singular, curiosa i sobretot romàntica en els temps que corren. En el pròxim número de la revista intentaré dur una fotografia d'aquesta petita obra i vosaltres mateixos la podreu jutjar.

Pau Quina

El conte d'Andersen

Margalida Fiol

CINC PÈSOLS DINS D'UNA BEINA

Dins d'una beina verda hi havia cinc pèsols. La beina va créixer i els pèsols es van engreixar. Un dia el propietari de l'hort va arrencar totes les beines de la planta i les va llençar a un cistell. Després va marxar cap a casa.

El seu fill petit, una bona peça, va agafar la beina del cistell i -crac- la va obrir i els cinc pèsols van anar a parar a la seva mà. Va pensar: "Seran la millor munició per al meu tirador". Dit i fet. El primer pèsol va sortir llençat amb rumb desconegut, el segon va sortir disparat en direcció al Sol, el tercer va anar a parar a una claveguera fosca i pudent, el quart va caure a terra enmig d'un parc i el cinquè va volar cap a la finestra d'una vella caseta i va caure en una escletxa del marc de la finestra. A l'escletxa hi havia molsa i humus. S'hi va amagar. "Que sigui el que Déu vulgui" va pensar.

En aquella caseta hi vivia una velleta, i la seva filla que estava malalta.

Mentre la mare anava a treballar la filla malalta quedava ajaguda al llit. Un matí abans que la mare sortís de casa, va mirar cap a la finestra i va preguntar:

- Mare, què és allò verd, vora el vidre? Es mou amb el vent.

La mare es va acostar a la finestra i la va entreobrir.

- Alça! -va dir-. És un pèsol que ha germinat aquí i està traient fulles. Com deu haver arribat fins aquesta escletxa?

- Acosta el meu llit a la finestra -va demanar la filla- Vull veure'l!

La mare l'hi va acostar i li va dir:

- Ara tens un petit jardí per contemplar. I se'n va anar a treballar.

A la tarda, en tornar la mare a casa, la filla va comentar:

- Crec que la calor del sol m'ha recomfortat, i em trobo molt millor.

La mare li va preguntar:

- Quan has notat que milloraves?

- Mentre contemplava la planta de la finestra. En veure-la créixer; el meu cos també ha sentit moltes ganes de viure, d'enfortir-se i curar-se per sempre.

L'endemà, la mare va col·locar un petit pal al costat de la planta que tant d'ànim havia donat a la filla. No volia que el vent la partís. Després va lligar una corda al pal i la va subjectar al marc de la finestra perquè la tija pogués cargolar-s'hi a mesura que anava creixent.

- Mira, està traient flor! - va exclamar un matí la dona meravellada. I aquell matí la dona va pregar amb tot el seu cor que la seva filla recuperés la salut i pogués aixecar-se del llit.

L'endemà, la filla va posar-se drete i va estar aixecada molta estona. Se sentia molt feliç prop de la finestra, prenent el sol. Va obrir la finestra, va inclinar el cap i, molt dolçament, va besar els pètals delicats del pèsol.

Ja estava curada.

Cinc minuts amb tu

ENCARA NO SOM HUMANS

Fa uns anys vaig llegir *Una pante-
ra* al soterrani de l'escriptor israelita
Amos Oz. El llibre em va complaure tant
que en vaig fer una dramatúrgia que deu
romandre perduda en algun calaix de la
meva biblioteca. Amos Oz explicava la
seva situació quan el 1948, ell encara
era un nin, Israel esdevé estat indepen-
dent. Ho explica des dels ulls d'un pre-
adolescent que viu al costat del barri
àrab i que cada nit se'n va a dormir sen-
tint els trets de la resistència sionista
davant de les forces britàniques. Aquell
nin que veu plorar el seu pare quan la
ràdio *La Veu de Jerusalem* dona la nova:
la independència d'Israel, quan sent el
silenci a casa cada vegada que li expli-
quen la persecució del poble jueu i ell
demana per què ens odien tant, quan
veu que el barri jueu es separat del barri
àrab o quan el seu pare li explica el que
feren els nazis amb la seva família po-
lonesa. Paral·lelament, quan amb aten-
ció i emoció llegia Amos Oz, l'antropòleg
català Eudald Carbonell, escrivia un ar-
ticle al diari Avui titulat *Encara no som
humans*, referint-se al comportament
inhumà malgrat la homonització d'aquell
primat que ha esdevingut fins i tot in-
ventor, filòsof, astronauta, metge,
mestre, i en alguns casos persona.

AMOS OZ

És avui un pacifista, un home
d'esquerres en el reialme facciós de Sió.
Cansat dels suïcides palestins, cansat de
l'extrema dreta jueva. Jo no he tornat a
llegir cap llibre seu, només alguns ar-
ticles a algun diari. Tanmateix la situació
a l'Orient és tan difícil com els dies de
la seva infantesa. El colonialisme avui
en forma de guerres interessades i go-
verns als serveis de multinacionals no
donen cap lloc a l'esperança. La degra-
dació humana ens fa tornar al primat
del que segurament no haurà valgut la
pena sortir.

AQUESTES SETMANES

Hem assistit a una de les crisis
més greus a què ens ha duit la massiva
migració de l'Àfrica pobra. La xarxa de
Ceuta i Melilla, tot un cosit de filferros

amenaçadors, en ha glaçat l'esperit: no
tenim solucions a la pobresa, malgrat
els nostres bancs, els creixements eco-
nòmics, els nostres hotels, automòbils,
naus espaials, sofisticades armes... Pe-
rò encara, ens ha fet més mal, les de-
portacions que el govern del Marroc ha
realitzat amb un miler de subsaharians
deixant-los en ple desert emmanillats,
sense aliments i just amb una botella
d'aigua. Només han passat seixanta anys
de les deportacions del jueus als camps
d'extermini dins d'un tren amb condi-
cions infranimals, ara, aquests dies,
eren els autobusos de la mort. On són
les Nacions Unides? Europa? Res, i en-
cara l'insult: a l'Estat en Rajoy, n'Acebes,
l'extrema dreta i la Cope, de tan santi-
ficats com són, n'han fet tota la dema-
gògia possible. Potser és per culpa de
gent com aquesta que encara no som
humans. I tant que s'ha de servir la
memòria, perquè sinó qualsevol dia et
pot tocar a tu, estimat lector.

PATERA

De la Fira de Teatre passada des-
tacaré *Patera*, que narra el drama de
l'emigració amb les gotes de diversió
que hi cal, amb el tempo que s'ha de
tenir, amb l'emoció que ens provoca
veure un actor que ens mostra el seu
cor. És la segona vegada que veig l'es-
pectacle i puc dir que segurament ha
estat el millor muntatge de l'edició d'en-
guany. Però, és clar, no era una gam-
berrada. Tants anys de tenir un teatre
per no saber anar-hi.

Joan Gomila

Salvem Mallorca

*Traducció de l'escrit enviat per Annie
Lennox a la Plataforma Salvem Mallorca*

Això és el que he de dir...

Durant els darrers dèsset anys en
què he tengut el privilegi de poder visitar
Mallorca, he notat canvis significatius en
cada visita. Desafortunadament, molt
horribles i depriments canvis.

El meu cor s'enfonsa quan som
testimoni de com aquesta illa es veu
ràpidament erosionada pel ciment.
Mallorca està essent coberta per centres
comercials, desenvolupaments indus-
trial, urbanitzacions y autopistes que
tendrien més raó de ser en el teixit urbà
dels Estats Units d'Amèrica. Segons la
meva opinió això és una tragèdia abso-
luta que no treu cap enlloc. L'illa és re-
lativament petita i no pot sostenir aquest
tipus de fenomen.

Tots els racons pintorescs s'estan
reduint a petits indrets rurals, de segell
per a postals, rodejats per vida sub-ur-
bana. Moltes zones costaneres han estat
arruïnades per desastroses cases d'es-
tiu. Els camps de golf consumeixen una
aigua que de cap manera ens podem
permetre. La gallina dels ous d'or prest
també s'haurà assecat.

Estic segura que el millor interès
i benefici de tots és protegir Mallorca
d'aquest càncer. Jo faig costat a totes
les iniciatives socials i ecològiques per
evitar la mort d'aquella hermosa illa ba-
lear que temps enrera fou Mallorca.

Annie Lennox

Ultramillor

Agència de viatges del grup A
Títol 999

Carrer del Sol, 19
Cala Millor-Mallorca
Tel. 971 585720

El pacte social: d'Ockham a Humen (II)

Crom el Nòrdic

Leibniz, l'últim filòsof racionalista d'aquest període, una mentalitat que tractà la majoria de problemes especulatiu, religiosos i científics, tractà del problema de déu i de la llibertat. Per a Leibniz, l'univers és un conjunt d'entitats espirituals; però l'univers no és un univers perfecte (si ho fos, no tindria sentit buscar el bé (ja estaria assolit) i no existiria la llibertat). Ans al contrari, busquem el bé precisament perquè l'univers és perfecte. Leibniz també dona proves de l'existència de déu, i prova de justificar que, en un món regit per déu, existeix la maldat. Déu no vol el mal, però el permet per tal que existeixi la llibertat i d'altres béns. No obstant, Leibniz assegura que aquest món és el millor dels móns possibles, i així va ésser creat per déu (optimisme metafísic, que fou vist com un dels emblemes d'aquella època, i que, naturalment, fou fàcil de parodiar per Voltaire). Així, doncs, aquest món és "el millor dels móns possibles", però la seva imperfecció permet que en ell existeixi la llibertat, i la existència de llibertat fa que tingui sentit la búsqueda del bé.

Per tal de comprendre millor la filosofia de Leibniz des d'un altre enfoc, mireu la crítica que feu Voltaire de Leibniz. En el seu conte "Càndid", el seu protagonista Pangloss roman palplantadament feliç davant les moltes desgràcies que veu i que experimenta. Pan-

gloss, però, en comptes de preguntar-li a déu: "Oh, déu, per què permetes tanta maldat?", accepta impassible i sense dubtes qualsevol mal que li vingui. Així, doncs, si el leibnizià està convençut que déu explica qualsevol maldat en el món i que la metafísica és un indiscutible consol, el voltaireà s'imposa a si mateix un conformisme consolatori. No obstant, el que ataca Voltaire és l'optimisme metafísic, no la creença en déu, i és seva la clàssica frase: "Si no existís un déu, hauríem d'inventar-nos-el; però tota la natura ens diu que déu existeix". (Els atacs de Voltaire a Leibniz (i a la seva "meravellosista" filosofia) foren, precisament, un dels motius pels que Voltaire fos perseguit per les seves idees; la filosofia de Leibniz encaixà bé en la mentalitat de l'època, Voltaire estava massa avançat al seu temps).

Sobre les idees de Berkeley, és la meua opinió que tracten en bona part de teoria del coneixement i de la demostració de l'existència de déu, pel que no n'explicaré gaire cosa. Només diré que el seu exagerat immaterialisme i espiritualisme fou un pas endavant per a l'escepticisme de Hume.

Hume. El filòsof escocès Hume, qui resultà bàsic en el pensament de Kant, porta la filosofia empirista als seus extrems. Per a Hume, tot coneixement prové, o directament o indirectament, dels sentits. Per tal de carregar-se tota noció metafísica i tot concepte d'un món ideal, arriba a dir que la connexió causa-

efecte és una mera imaginació de la ment i que no és en realitat demostrable, i no és validable per cap connexió metafísica. Tots els arguments vertaders són, o fets empírics, o arguments matemàtics, però els arguments més enllà d'aquests (com els arguments metafísics i teològics, així com qualsevol demostració de l'existència de déu) són merament probables. (No és estrany que Hume tingués el sobrenom de "mr. Hume, l'ateu").

Consequent amb el seu irracionalisme, Hume considera que el fonament de la moral no és la raó, sinó el sentiment. "La filosofia no pot combatre els bells sentiments, sinó al contrari, ha de deixar-s'hi dominar". Com que els arguments morals no són ni fets empírics ni arguments lògics, la seva vàlida rau en una "confirmació emocional". El sentiment d'agrat i de desagrat són els jutges per decidir una actuació o una altra. Naturalment, aquesta sobredependència de les emocions està en contradicció amb el sentiment tebi i moderat de l'epicureïsm, i és per això que Hume polemitzava amb les filosofies hel·lèniques, encara més amb els estoics.

En el pròxim article ens centrarem més concretament en la filosofia de la ilustració que, a diferència de l'empirisme i el racionalisme, sí que tractaren més extensament els temes ètico-polítics. Però no en aquest article, doncs se'ns faria massa llarg.

Salut i catalanisme.

Pedro José
i les seves manualitats

Carrer des Pou, 34
Sant Llorenç
971 569186

L'E.L.A. en el microscopi de la paraula Un voltí pels nervis perifèrics

Miquel Jordan i Ronsano

A l'intel·ligent i traçut soci d'Adela Balears Sr. Antonio Herrezuelo Sánchez dedic de tot cor el present article, desitjant-li que la impietosa malaltia que el manté abacuat en una cadira de rodes, almanco no avenci més, i pugui seguir fent volar la seva imaginació talment els avions d'aeromodelisme que tant li agradaven i li agraden, tot recordant les galanxones flors de molla de pa que feia en el voluntariat de la Creu Roja, al pic que per molts anys gaudeixi de l'amor de la seva esposa Purificació, així com de la resta de la família, inclosa l'entremaliada i cridanera cusseta Candela. Així sigui!

Seguint el nostre escorcoll per l'univers cel·lular, avui donarem un voltí pels nervis perifèrics, que són els que condueixen els estímuls fins a la medulla espinal.

En els esmentats nervis trobam que les beines de mielina estan envoltades pel protoplasma d'una cèl·lula de Schwann (a.1), al pic que, a la seva membrana se n'hi afegeix una altra que nom membra basal (a.2), la qual embolcalla l'internodi produint un aïllament de les fibres nervioses entre elles mateixes (a.3), el que representa el nucli de la cèl·lula de Schwann.

Si observam l'esquema d'un nervi perifèric podrem apreciar com les entalles de Schmidt-Lanterman (a.4) apareixen en una secció longitudinal del nervi, com desdoblaments de les línies principals de les laminetes que contenen el citoplasma.

Els neuròlegs han fet reconstruccions tridimensionals, on s'observa que els espais de les entalles adopten en conjunt un trajecte en torterola, amb la qual cosa els seus continguts citoplàsmics es comuniquen entre si.

Pel que respecta als nodes de Ranvier (b.5) veurem en els gràfics (A.B.b) com els allargaments marginals s'estenen i interdigiten, tot formant una co-

berta entre ells mateixos, en contrast amb el que succeeix en les fibres centrals (B.5).

Si ens fixem en l'axó que figura amb el número 7 de les il·lustracions A, B, i D hi ha que dir que existeix una relació entre el gàlib del cilindre-eix i la gruixària de la beina de mielina, la distància entre els nodes de Ranvier i la velocitat de conducció de l'impuls nerviós.

Idò com més gran és el gàlib de l'axó, major és el gruix de la beina de mielina, essent també més gran la distància internodal. És per això que quan una fibra mielínica està creixent, les distàncies internodals augmenten progressivament, fet aquest que produeix un acreixement en la velocitat de conducció dels impulsos.

Les fibres nervioses són classificades en tres castes: A, B i C, segons

el seu contingut de mielina i la celeritat amb què són menats els estímuls.

Les fibres A es troben fortament mielinitzades. El seu diàmetre oscil·la entre 3 i 20 μ m (que és una mesura microscòpica encapçalada per la llegra grega equivalent a la nostra "m"), arribant a una velocitat de conducció de fins a 20 m/seg.

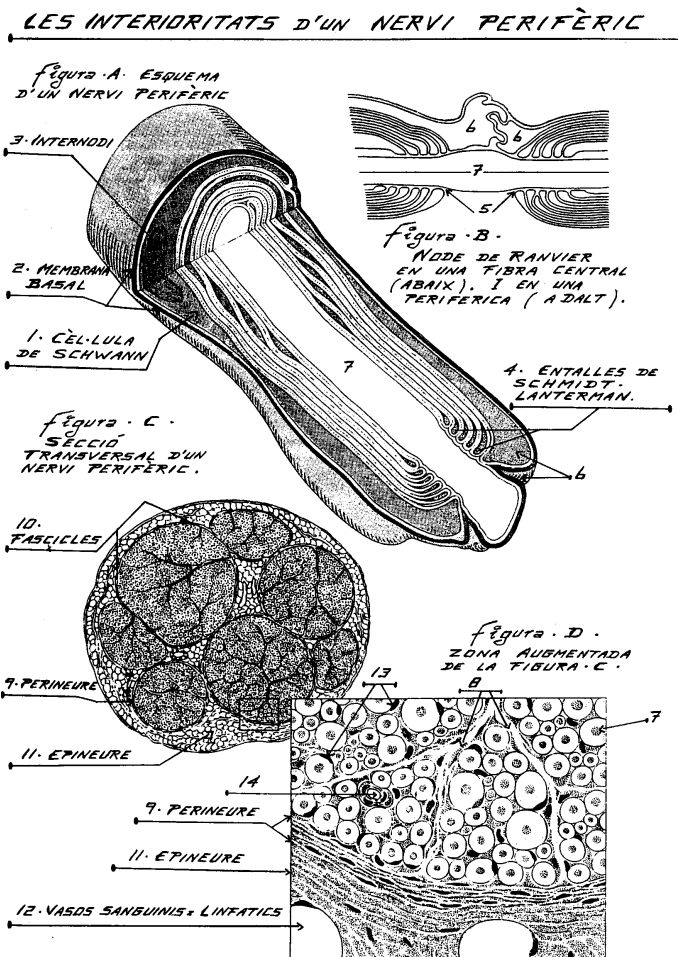
Quant a les fibres de casta B són tot el contrari de les A, ja que estan molt poc mielinitzades, el seu diàmetre és menor, doncs el barem és de 1 a 3 μ m, i la celeritat amb què transmet els impulsos nerviosos és un poc més lenta, no passant dels 15 m/seg.

Finalment, les fibres C són de característiques amielíniques, és a dir, freturoses de coberta mielínica, essent la seva conducció d'una velocitat extremadament lenta, de tan sols 2 m/seg.

S'ha comprovat que en les fibres amielíniques es produeix una propagació continuada de l'excitació nerviosa, mentres que en les mielíniques la transmissió dels impulsos es realitza a salts.

Les bases morfològiques, que és la part de la biologia que estudia la forma i l'estructura dels essers vius, han demostrat que aquesta conducció a salts és fruit de l'alternància al llarg del nervi dels segments amb coberta mielínica denominada internodi i les zones demielinitzades, dites nodes de Ranvier. Aquesta casta de conducció és molt més rabenta i requereix manco energia que la de les fibres A i B, propagadores ambdues de l'excitació en forma continuada.

Seguint amb la descripció de les fibres nervioses perifèriques, direm que es troben rodejades per fibrilles colàgenes de trajecte longitudinal, que, junt amb la membrana basal, formen la bena endoneural. Aquestes fibres

estan immerses en un teixit conjuntiu lax anomenat endoneure (D.8).

Un nombre variable d'aquestes s'aboldrona en feixos constituint fascicles (c.10) que es troben embolcallats pel perineure C.d.9), el qual està integrat principalment per fibres conjuntives circulars.

La capa més interna del perineure està formada per cèl·lules endotelials disposades en diversos estrats molt fins; en les seves cares perineural i endoneural tenen una membrana basal i s'uneixen entre elles mitjançant zonules d'oclusió, que són unes franges circulars

de fibres, constituint així una barrera entre el nervi i els teixits adjacents, similar als endotelis dels capil·lars cerebrals.

La resistència mecànica d'un nervi perifèric és deguda al seu contingut de fibres circulars elàstiques. Per això els nervis de les extremitats tenen el seu perineure reforçant les regions articulars.

Annex al perineure es disposa l'epineure (c.d.11), que en les seves capes més internes formen laminetes concèntriques, mentres que en les que es troben a la perifèria es continuen amb

un teixit connectiu lax que conté grassa, vasos sanguinis i limfàtics (d.12).

Per concloure indicarem que la il·lustració (d.14) ens mostra nuclis de cèl·lules capil·lars.

L'ÚLTIMA PARAULA LA TÉ NA CATY

"No puc deixar d'aplaudir i expressar la meua estimació per tots els associats, voluntaris i amics. Gràcies al vostre esforç i treball desinteressats Adela-Balears és avui un poc més coneguda, perquè si els malalts som el cor i l'ànima de l'associació, vosaltres en sou les mans".

Quan llampega, llampuga

Així resa el refrany. La llampuga és un peix blau que forma part de la cultura de la Me-diterrània, de les nostres illes i, en particular de l'illa de Mallorca. El seu nom prové del grec clàssic i significa "la resplendent". Cada poble de la Medi-terrània l'anomena d'una manera diferent; lampuka a Grècia i Malta, lampuga a Itàlia, lampougue a Algèria i el Marroc, lampouga a Tunísia. El seu nom científic és *Coryphaena Hippurus*, nom que li donà Carl von Linné, un naturalista suec que va viure el segle XVIII, autor d'una obra magna, *Systema Naturae*, on va descriure i classificà més de dotze mil cinc-cents éssers vius. Linné forma part de les persones que fan avançar el món, capaces de dur a terme tasques gegantines, com mossèn Alcover, recopilador i servador de les *Rondaies Mallorquines*.

La llampuga és un peix d'estació. Arriba a les nostres aigües devers el mes de juny des d'aigües tropicals atlàntiques. Les femelles deixen anar a la mar centenars de milers d'ous que es barregen amb l'esperma dels mascles i són fecundats. Després de dos o tres dies d'incubació es desenvolupen les larves que, si tenen sort i no acaben a la panxa d'algun altre peix, es desenvoluparan i, devers la Mare de Déu d'agost, estaran en condicions de ser pescades pels pescadors professionals o afeccionats fins a principis del mes de gener en que retornen a les aigües tro-

picals de l'Atlàntic on també fan una altra posta.

Els pescadors esperen al llarg de l'any l'arribada d'aquest peix que té el costum de col·locar-se davall coses que suren a la mar. A Canàries l'anomenen "come muertos" perquè l'han trobada davall els cossos de persones ofegades. Aquest costum és seguit per les llampugues petites, tal volta per protegir-se dels atacs dels seus depredadors i per les llampugues grans que aprofiten l'amagatall per atacar els pàmpols, sorells i verderols.

Per facilitar la seva captura, els pescadors preparen els capcers, objectes flotants fets amb suro, caixes de fusta o rodes de cotxe als quals s'hi ferma mata, pinassa o fulles de fasser. El fondeig es fa amb peces de marès de devers cinquanta quilos de pes.

Cada barca té una zona on col·locar els capcers que s'anomena l'andana, sortejada el mes d'agost. La pesca

es fa amb xarxes d'encerclament, amb palangres o a la fluixa.

Quan ha acabat la temporada de pesca es retiren els capcers i els caps de fondeig. A aquesta acció se l'anomena esguerrar.

La llampuga, pel fet de ser un peix blau, conté greixos àcids no saturats, els coneguts com omega 3, que ajuden a controlar el colesterol. Es pot menjar de moltes maneres frita, amb pebres frits o torrats, al forn, en greixera o cassola i també en podem fer fideus, tal com ens explica aquesta recepta.

Fideus de llampuga (per a 4 persones)

Ingredients: 200 gr de fideus, 8 tallades de llampuga, 1 ceba mitjana, 3 tomàtigs de ramallet, 1 pebre verd, un poc d'oli, all i julivert, 1 ½ l d'aigua.

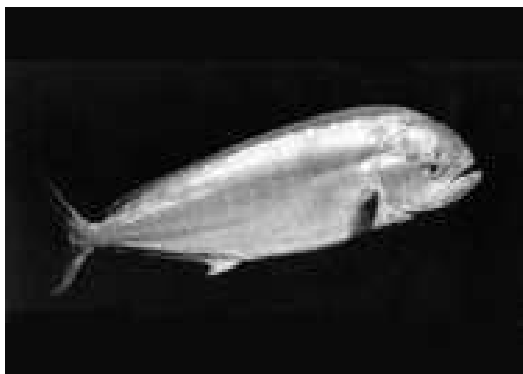
Preparació: Dins una greixonera feis un sofregit amb la ceba, les tomàtigs i el pebre. Afegiu l'aigua calenta. Quan bull tirau-hi els fideus i la llampuga. Incorporau l'all i el julivert picats. Deixau-ho bullir deu minuts. Bon profit.

Si en voleu saber un poc més:

La llampuga: un mite de la tardor, d'Enric Massutí i Sebastià Vidal. Documenta Balear. Palma, 1997.

Cocina selecta mallorquina, de Coloma Abrinas Vidal. Campos, 1964.

Cançon popular de Mallorca del pare Rafel Ginard Bauçà. Editorial Moll. Palma.

NAIXEMENTS

* Dia 15 de juliol va néixer a Son Carrió na Shamina Iorio Díaz, filla d'en Mario i na Immaculada. Enhorabona.

* Dia 16 de setembre, a Cala Millor, va néixer en Lucas Ezequiel Mateu Torrens, fill d'en Jeremias i na Luciana. Al·leluia.

* Dia 19 de setembre va néixer a sa Coma n'Adam Zemouni Khennache, fill d'en Hakim i na Lynda. Salam.

* El mateix dia, a Sant Llorenç, va néixer n'Ariadna Coll Bonnín, filla de n'Antoni i na Maria José. Enhorabona.

* El 24 de setembre va néixer en Xavier Manilla Sansó, fill d'en Valentín i na Bàrbara, que habiten per sa Coma.

* Dia 25 de setembre va néixer a Sant Llorenç en Francisco García Brunet, fill d'en Juan i na Isabel. Enhorabona.

* El 3 d'octubre va néixer a Son Carrió n'Itiel Rocha Aranalde, fill d'en Rufino i na Cintia, Salut.

* El 6 d'octubre, a sa Coma, va néixer en Miquel Vives Sidzialova, fill d'en Miquel i na Sviatlana. Enhorabona.

* El 9 d'octubre va néixer a sa Coma na Nerea González Almodóvar, filla d'en Juan Carlos i na Isabel. Salut.

* Dia 17 d'octubre va néixer na Celia Serrano Gómez, filla de n'Antonio i na Maria Carmen. Enhorabona.

DEFUNCIONS

* El dia 6 d'octubre va acabar la seva vida na Maria Femenias Ballester, una llorencina de 74 anys que vivia al carrer de la Mar. Que puguem pregar per ella molts d'anys.

* Dia 7 d'octubre va morir en Jordi Salas Collado, que vivia a Canyamel. Descansi en pau.

* El 18 d'octubre va morir na Margalida Sureda Umbert, *Mena*, a l'edat de 78 anys. Al cel sia.

* Dia 3 de setembre va acabar la seva vida en Gregor Diel, un alemany de 59 anys que estava per Cala Millor. Descansi en pau.

* El dia 13 d'octubre va entregar l'ànima a Déu la llorencina Francesca Llinàs Mascaró, que vivia al carrer Nou, a l'edat de 65 anys. Que la vegem en el cel.

anys. Des d'aquí volem fer arribar el nostre condol a tota la seva família.

* Dia 26 de setembre va morir a sa Coma en Karl Seisel, un alemany de 64 anys. Descansi en pau.

* El 20 de setembre va morir a sa Coma na Loert Nanninga, de 64 anys. Al cel sia.

* El mateix dia, a s'Illot, va acabar la seva vida na Sandra Puetz, de 32 anys d'edat. Descansi en pau.

* El 24 de setembre va morir n'Alfred Zscheile, a Cala Millor. Tenia 82 anys. Que el vegem en el cel.

* Dia 2 d'octubre va morir a Sant Llorenç n'Antònia Adrover Rigo, als 37 anys d'edat. Descansi en pau.

* El 9 d'octubre va morir en Dieter Ernst als 71 anys d'edat. Al cel sia.

* Dia 11 d'octubre va acabar la seva vida en Karl Gundlach, de 51 anys. Descansi en pau.

NOCES

* Dia 17 de setembre es casaren

* El dia 10 d'octubre ens va deixar la llorencina Maria Morey Sansó, *d'es Molí*, a l'avançada edat de 92 anys. Que puguem pregar per per ella durant molts d'anys.

* Després d'una llarga malaltia, el dia 17 d'octubre ens va deixar un llorenç que vivia a sa Coma, en Miquel Sancho Galmés, conegut com *en Miquel Mec*, a l'edat de 56

en Joan Santandreu Vives, de Manacor i na Francesca Bauzà Gomila, de Son Carrió. La nostra enhorabona.

* El 6 d'octubre es casaren Miquel Pérez Colom, de Palma i Antònia Galmés Aguiló, de Sant Llorenç. Salut.

Bel Nicolau i Aina Simonet

Excursionisme

Som els *Trescadors* de Sant Llorenç des Cardassar, una recent creada associació excursionista.

El nostre objectiu és practicar el senderisme arreu de l'illa i realitzar al·meys una sortida anual fora de Mallorca.

El passat 23 d'octubre fou la primera excursió al puig d'Alpara. Trenta set participants, el que ens anima a programar noves sortides.

Destacar el guia que tenguérem, l'amo en Joan de sa Begura.

Aprofitam per publicar el calendari previst:

23 Octubre 2005: Puig d'Alpara
20 Novembre 2005: Volta des General
8 Desembre 2005: Es Fumat. Formentor.
22 Gener 2006: Sa Cova de ses Bruixes.
26 Febrer 2006: Es Castell des Rei.
Pollença.
19 Març 2006: L'Ofre i es barranc de Biniarx.
9 Abril 2006: Es camí vell de Lluc a Pollença.
30 Abril 2006 Es camí de cavalls. Menorca.
28 Maig 2006: De Sa Colònia de Sant Pere a Alcúdia.
Agost 2006: Excursió nocturna.
17 Setembre 2006: Es torrent de Pareis.

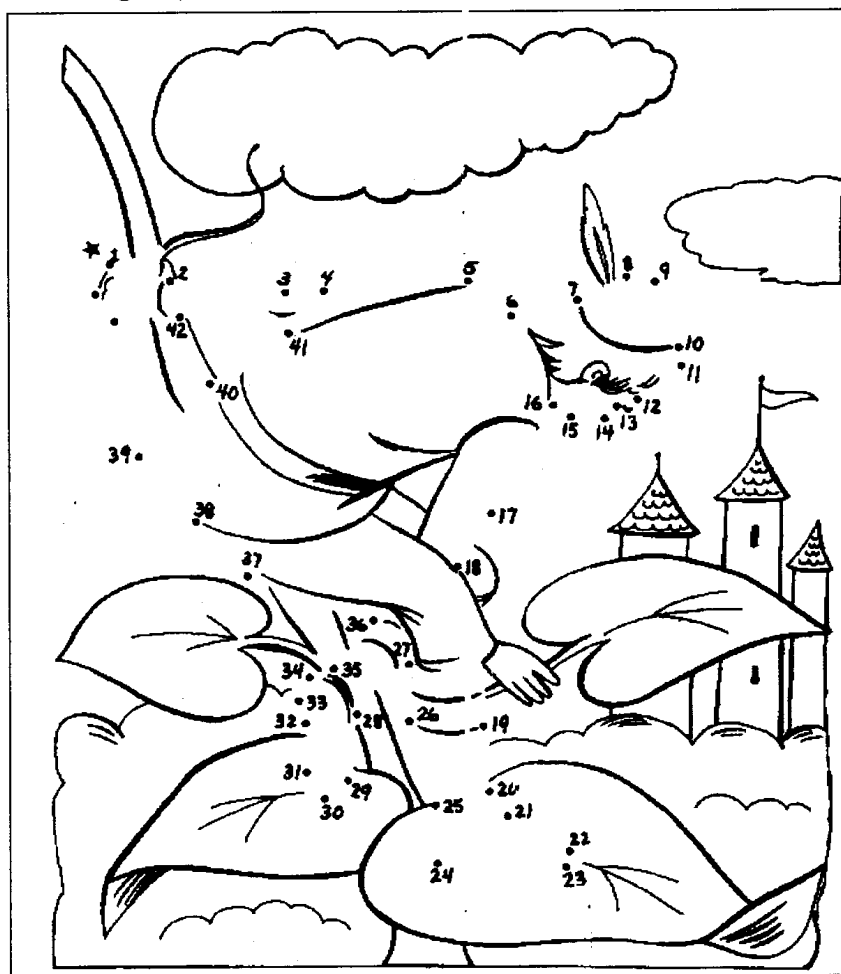
Per a inscripcions i informació addicional, el local social es el bar S'Alfabia, c/ Major, 13.

Seguirem informant.

Felip Forteza

1.- Segueix els números i veu 'às que és ?

2.- Completa aquesta sèrie:

50	+ 4	54		52		53
		56		54		57
		56		59		60

3.- Endevinalla:

**Tant de dia com de nit
sempre em trobaràs al llit.
Ja cal que em tractis bé,
perquè haig de ser el teu
conseller.**

Margalida Fiol

4.- Col·loca el número que correspon a cada casella:

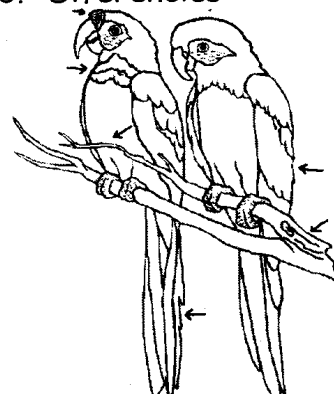
			↖ 24
			→ 24
10			→ 24
9	4		→ 24
↓ 24	↓ 24	↓ 24	↙ 24

Solucions al número anterior

1.- Laberint: Té moltes solucions

2.- Endevinalla: L'ou

3.- Diferències:

4.- Sopa de lletres:

Jaumet: Bé, atlots, ja hi tornam esser, ja n'hem esclovellada una altra. Degut a lo molt pendent que mos va quedar es darrer mes, què vos pareix si seguim amb lo anterior?

Julià: Jo començ. An ets adictes a sa feina estada demostrada sa seva satisfacció, ja sia per no haver aconseguit sa seva meta professional, per no sebre tenir vida familiar, o una decepcionant relació de parella. Per lo que sia sa seva frustració la volen cobrir fent feina, perquè amb sa seva dedicació creuen evitar es reconeixement des seu buit o manca de satisfaccions a sa vida.

Tomeu: Ala idò, jo també diré lo meu. El Cardassar, com l'any passat mos resulta ser un equip molt irregular i lo que manco entenc és que tenguent gent com en Gil, en Carles, en Galmés, en Ferriol i d'altres es partits que perd aquí on mos sol fallar és en es centre d'es camp. Esperem sa millorança per veure un gran Carde.

Jaumet: A mi me va interessar es trui des *marcianos* que moqueren en Ramon i en Julià. Què vos pareix si també el seguim?

Ramon: Jo deman: no es possible s'existència d'altres planetes amb vida amb sa grandiositat de s'univers? No serà molt d'egoïsme per part nostra creure-mos tot-sols dins aquesta immensitat?

Jaumet: Imaginau-vos per un moment Déu en pla de broma i molt abans de posar gent a sa terra posa gent almanco a cinc planetes, els dóna només sa mateixa intel·ligència des terrestres, però amb un bon grapat d'anys d'antelació. Sa seva tecnologia ben bé podria haver-los fer arribar a sa terra.

Xesc: Tanta sort que va acabar sa Santa Inquisició, perquè altres per molt manco de lo que voltros pensau moriren torturat i cremats!

Julià: Seguint sa teoria d'en Ramon i en Jaumet vos recordaré, continuant amb sa Bíblia, que a s'Èxode ja parlaven de carros de foc en el cel i d'altres aparicions rares.

Ramon: Una possibilitat: cinc planetes habitats amb gent de diferent color; es primers visitants cauen a Oceania i son color d'oliva; es segons visiten Àfrica i són negres, es tercers s'aturen a Àsia de l'est i són grocs; es quarts arriben a Europa i són blancs: es quintes s'aturen a Nordamèrica i són color de coure. Així se comprendria es trobament d'esquelets i amb molts de milers d'anys de diferència de sa seva mort.

Julià: Si l'Església no hagués perseguit sempre sa ciència crec que se podrien explicar lo de estrella des Reis Mags o savis, o sa foscó del cel en es moment de sa mort de Jesús, s'aparició d'àngels i molts d'altres fenòmens incompresos per noltros.

Jaumet: És un bon col·loqui, però mos queden més coses. Ho deixam per sa pròxima i parlam des món real?

Mariano: Mentres voltros pensau per on seguir: es millor remei contra ses desavinences de ses parelles és es matalàs.

Julià: Bé Mariano, tu pensa sa teva contarella i noltros parlarem del món real. Si posen fronteres a ses persones perquè no n'hem posam an es dobbers? Com? Fent invertir en cultura i democràcia una part des beneficis que s'en duen ses empreses i ses multinacionals des països des tercer món.

Ramón: Totes ses nacions riques tenen problemes d'emigrants, unes més que ses altres, però a totes s'hi escolen il·legals i noltros, degut a sa proximitat

pareix que mos veim incapaços de solucionar es problema amb lo fàcil que és.

Julià: Espanya primer era un país d'emigrants i ara se veu incapaç d'aturar s'avalanxa d'africans, com s'atura això?

Xesc: Es fàcil, tu mateix has posat s'exemple. Aquí primer hi havia més fam que feina i ara tenim feina i dobbers.

Jaumet: Això es un procés molt llarg perquè avui hi ha avions, vaixells i altres mitjans de viatjar, a més de ses pateres, però es dia que es països rics se decidesquin a aturar sa pobresa des tercer món, segur que també s'haurà aturat aquest problema.

Ramon: Un problema que ses nacions riques, jo crec que les arriba a sortir car, només beneficia uns quants pocavergonyes que encara creuen en s'obtenció de mà d'obra barata.

Mariano: Com que crec que ja és hora d'anar a jeure vos contaré es darrer: Una senyora, damunt les deu des vespre, crida una empresa "SOS" de reparacions.

-De què se tracta? - li demana es recepcionista de s'empresa. Necessita un fontaner, un electricista, un fuster o un bombero per obrir-li qualque porta?

-Poc importa!- li contesta sa senyora. -Sols que tengui entre vint i trenta anys, que sia fort, carinyós, i que tingui tota sa nit lliure... Miri, senyor, és que ara me consolava pensant amb què es meu homo, que és representant de lenceria i ara és per França, en lo bé que s'ho estarà passant i si vostès, com diuen, estan tan ben organitzats, és segur que han de tenir una bona solució perquè jo no tengui tant de fred de peus durant sa nit.

Joan Roig

*Joieria
Femenias*

*Listas de nocces
objectes de regal*

Bector Pasqual, 8 - Sant Llorenç

AFEGITÓ

Es qui habitualment formam part de ses *tertúlies de cafè* mos hem assabentat des comentaris que corren per bars i llocs de reunió des nostre poble i després d'haver llegit ses declaracions des regidor d'UM a sa revista Manacor, hem volgut aprofundir sobre s'assumpto. Per això, maldament ja haguéssim entregat a sa redacció sa nostra darrera tertúlia, amb aquest petit resum sobre sa -segons pareix- indiscriminada pujada de sa tasa des fems, i que per noltros una vegada examinat es contingut de sa proposta hem arribat a sa conclusió de què: Qui més espai públic disposa més paga, de fet en algun casos hi haurà establiments que pagaran manco que l'any passat. Aquesta és sa proposta que se va presentar a sa Sessió Plenària de dia 7 d'octubre:

L'INCREMENT DE LA TAXA D'INCINERACIÓ REPERCUTEIX SOBRE LA TAXA DE FEMS DE SANT LLORENÇ DES CARDASSAR

El passat divendres 7 d'octubre el Ple de l'Ajuntament de Sant Llorenç va aprovar l'ordenança fiscal reguladora de la taxa per recollida de fems. En aquesta ordenança, a diferència de l'any passat, als bars, cafès, cafeteries, tendes, magatzems, carnisseries, benzineres, tallers, indústries i locals s'ha aplicat el criteri de superfície de l'establiment com a mesura de càlcul de la taxa de fems. Els restaurants i supermercats ja ho tenien aplicat d'anys anteriors.

L'Ajuntament és conscient que l'aproximació més correcta per aplicar la taxa de fems seria poder saber els quilògrams generats per cada establiment i aplicar el criteri "qui contamina paga", però tècnicament encara no s'ha aconseguit mesurar en aquest nivell de detall. Per això, en el dia d'avui la mesura més pròxima a la realitat i aplicada majoritàriament pels ajuntaments és la superfície de l'establiment.

D'aquesta manera, els tallers, indústries i locals, bars, cafès i cafeteries, restaurants i supermercats, tendes, magatzems, carnisseries, benzineres i similars pagaran en funció dels metres qua-

drats de superfície.

D'altra banda, la taxa d'incineració aprovada pel Consell de Mallorca s'ha incrementat un 15,7%, passant de 84 €/Tn a costar 97,2 €/Tn. Això ha provocat que directament s'incrementi el cost del tractament de residus de tota Mallorca. Així i tot, la pujada global de la taxa de fems de Sant Llorenç és d'un 7,5% respecte l'any passat, de la qual un 3,2% correspon a l'IPC.

En el cas de les vivendes, només s'augmenta en un 7,5% respecte l'any passat, que correspon a l'increment de la taxa d'incineració i a l'IPC, quedant per l'any 2006, una taxa de 85,71 €.

Així, la taxa de fems queda de la següent manera:

Es manté igual

-Les vivendes, restaurants, supermercats i hotels
-Tendes, magatzems, carnisseries, benzineres, tallers, indústries, locals, despatxos professionals i similars, bars, cafès i cafeteries amb superfície inferior als 100 m².

Se'ls aplica la pujada del 7.5 % com a conseqüència de la pujada de la taxa d'incineració.

Es redueix

-Les tendes, magatzems, carnisseries, benzineres i similars amb superfície inferior al 50 m².

Es redueix la taxa de fems en un 24% com a conseqüència dels nous criteris de tarifa.

S'incrementa

-Les tendes, magatzems, carnisseries, benzineres, tallers, indústries, locals, despatxos professionals i similars, bars, cafès i cafeteries amb superfície superior als 100 m²

Depenent de la superfície la taxa pot incrementar.

Com es pot veure, l'abús que amb aquest tema dels fems s'ha fet fins ara sembla que fa necessària una reflexió, com és la necessitat urgent de millorar i incrementar la recollida selectiva per tal de minvar les tones a incinerar, així com millorar el medi ambient. Per això, l'Ajuntament està estudiant la possibilitat de bonificar aquells establiments que de forma objectiva es pugui certificar que duen a terme una selecció en origen dels residus.

Això es tot lo volíem dir sobre aquest assumpte. Cal pensar que si cada casa havia de guardar els fems durant tot l'any a ca seva per recollir-los una vegada a l'any, com es feia temps enrera, de segur que li sortiria molt més car i s'exposaria a qualche malaltia.

Ara que cada un ho vegi segons el color del vidre o del color polític amb què ho miri.

Els tertulians

NUEVOS PRODUCTOS PERSONALIZADOS

CUADROS DE MADERA
Medidas 20x25, 30x25 y 45x35

FUNDA DE COJÍN
Medida 40x40

ALFOMBRILLA DE RATON
Medida 23x19

BOLSO TELA MEDIANO
Medida 30x20

BOLSO VOLGA
Medida 27x24

BOLSO TELA PEQUEÑO
Medida 17x19

TAZA CERÁMICA

BOLSO DAMA PIEL
Medida 30x18

RELOJ DE MADERA
Medida 23x23

IGNASI
FOTOGRAF

El miracle de la rosada

Guillem Pont

Això era i no era... Hi havia una vegada, una terra molt, molt llunyana, situada més enllà que els blaus de la mar. Deien que era una terra un tant especial: a l'estiu acostumava a fer forta calor, i en canvi els hiverns eren dolços, atemperats per la mar i bons de travessar. Bé ja se sap que amb això de les temperatures... hi ha molt a dir, tothom té la seva, i així el que per a uns són hiverns dolços, per a altres poden ser hiverns freds; en general per a la gent provenint de terres calentes, com la gent que tenia les arrels del seu ser en el Magrib o en el Carib, resultaven hiverns freds i llargs, mals de passar. Per paga a diferències dels països més del nord, les cases no resultaven preparades per a combatre'l en el maleït fred.

Bé dèiem que en aquella terra petita i voltada de mar, els estius eren calorosos... i això feia que el caragolí, (gènere Hélix) els petits caragols es tancaven en ells mateixos i, aferrats a una caramuixa o a una fonollera posaven un petit tel que els aïllava del món. Era un sistema lògic d'autodefensa. La naturalesa havia dissenyat aquesta meravella perquè poguessin passar l'estiu. L'estiu era una estació llarga... i els caragolets estaven sols i aïllats, tancats en si mateixos... aprofitaven l'estiuada per gastar tota l'energia que havien acumulada al llarg

de les primaveres i, potser (ves a saber!) a reflexionar sobre el passat i el futur; sobre ells i sobre el món que el voltava, i sobre les relacions que tenien amb altres caragolets, i també per somniar utopies i realitats... I així passen dies i dies. El sol calent de l'estiu, que crema, ni els arriba a molestar, estan tancats... "encaragolats", en diuen... Però vet aquí que un dia, quan les nits s'allarguen i els dies s'acurcen, quan arriba la tardor, cau del cel una suau i delicada rosada... petites gotinoies que, motivades per la diferència de temperatura entre l'aire i la terra, es depositen suaument cada matí sobre les herbes del camí i sobre les porrasses i el fons... Les caragoletes estan tancades

en si mateixes, però s'adonen de la suau rosada, i és així que rompen el tel que les aïlla del món. Treuen, primer de forma tímida, però després amb seguretat els seus tentacles tàctils -les banyes en diuen- que els permeten tocar món i conèixer l'humit i productiu entorn ple de noves herbes, innumbrables essers vius i altres caragoletes...

Mai no arribarem a saber si els caragolins s'adonen de la seva realitat individual, però amb el seu despertar responen a l'inexorable cicle vital... després del sec estiu arriba l'humida tardor que els permet l'alimentació i una nova vida.. Tampoc no sabem si acumulen experiències, però -perquè el pensament és lliure- suposarem que sí, que cada dia són una mica diferents al dia anterior: han viscut!, han vist els primers estels de la nit... potser s'han sentit útils i han recordat belles experiències passades... I això els dóna força per trescar, cercar nous aliments i conèixer altres entorns, amuntar experiències... viure.

Tot a l'altre cap de món... uns caragolins innominats que hi ha en el camí de ses Sitges un setze d'octubre. Fitxa't, es desperten a l'hora i s'acaricien abans de partir. Que ho són d'humans els caragolins de l'altre cap de món!, no?

Conte per a na Pat/ Octubre del 2005

FONTANERIA**JOAN MIQUEL**

C/ Verge Trobada, 46. - Mobil 636089861
07530 SANT LLORENÇ

C/ Gran Via, 42
Tel. 971 83 62 31
Fax: 971 83 67 11
07570 ARTÀ

C/ Honor Servera, 121 B
Tel. y Fax: 971 56 45 02
07590 CALA RATJADA

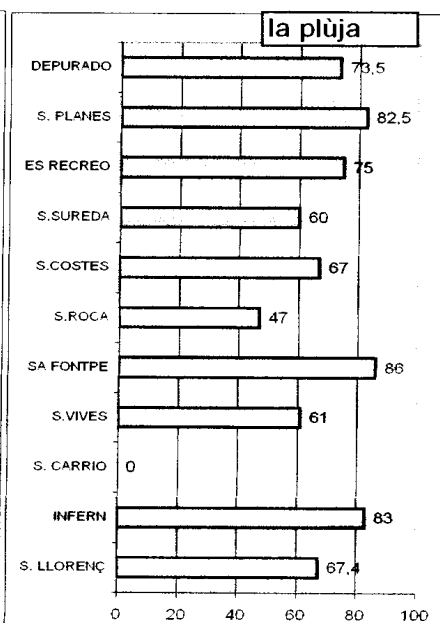
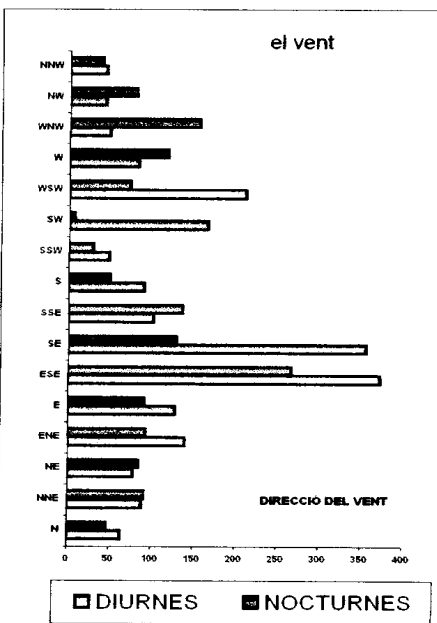
ASSEGURANCES**Gili**

Major, 27

Tel. y Fax: 971 56 91 99
07530 SANT LLORENÇ

Resum comparatiu del mes de octubre de 2005 - 2004		
anys	2005	2004
Cel serè	3	10
Cel nuvolat	17	15
Cel cobert	11	6
Gelades	0	0
Calabruix	0	0
Borrades	1	0
Tempestes	4	3
Temp. màx.	27	33
Temp. mín.	9,9	8,3
Mitja del mes	18,4	19,6
Màx. mitja	23,3	25,5
Mín. mitja	14,2	14,1
Pluja del mes	67,4	52,5
Pluja acumulada	293	284,9
Velocitat màx.	del vent	del vent
S.Llorenç	54,7	45
Sa Fontpella	41	83

Meteorologia

Ses diferències són grosses, d'un lloc a s'altre des planeta: mentres uns lluiten per no perdre-ho tot, fins i tot sa vida, uns altres disfrutem d'un clima i un temps des més suaus de s'any. Em referesc, com ja endevinau, an es ciclons tropicals des Carib, niu per excel·lència de producció de s'esmentat fenomen. No en parlarem més perquè massa se n'ha parlat, però sí que vull deixar constància de lo suau i verda que és sa tardor del 2005.

Sa temperatura mitja s'ha situat als voltants des 18°C i un ambient plujós i humit han fet que sa vegetació proliferàs com si fóssim veïnats de Galícia.

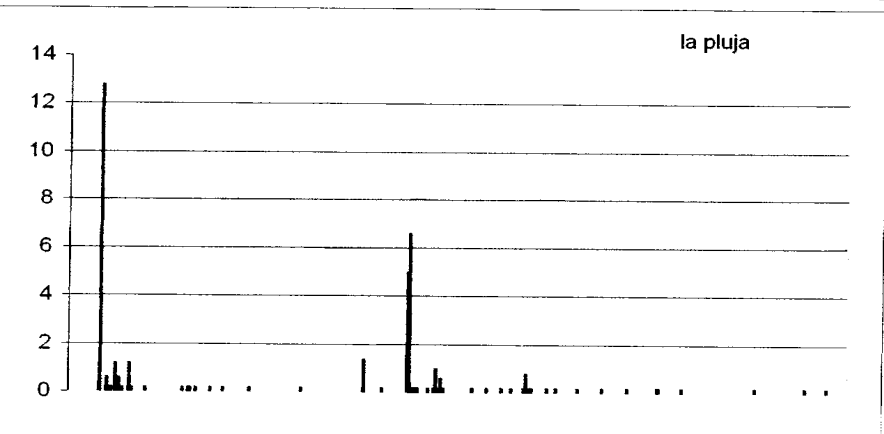
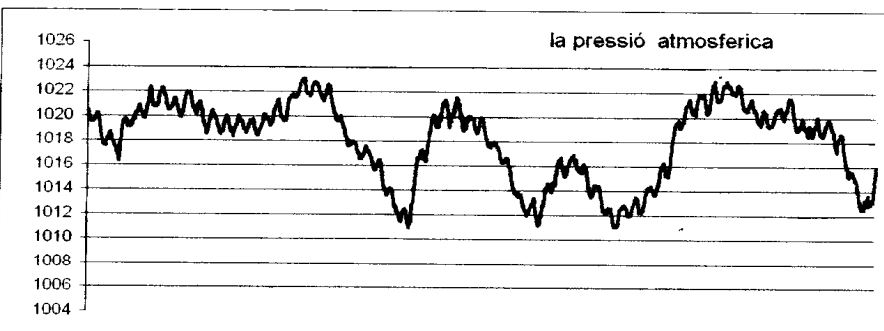
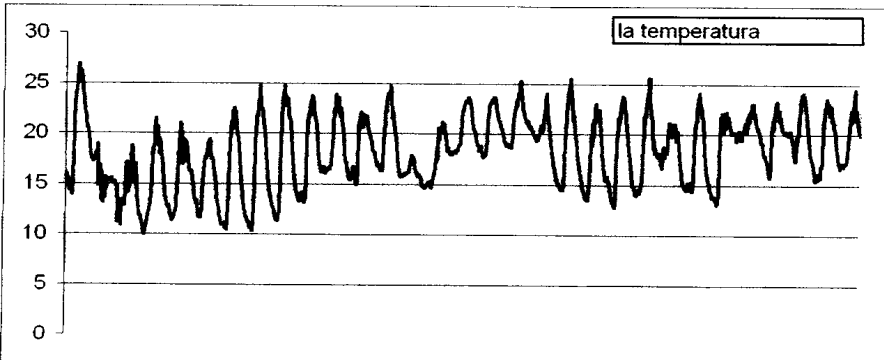
Son excepcions, casos i fets de sa reial naturalesa que obra sense control, o tal vegada per lleis imposades p'es seu creador... No ho sabem.

Des 31 dies des mes, 10 ha plugut amb més o manco quantitat, i quase sempre amb pressions superiors a lo normal, com se pot veure en es gràfic de sa pressió.

Es vent no s'ha destacat en res i sa humitat sí que s'ha fet notar, i molt!

Es gràfics i es mapa de pluges són elaborats a partir de ses dades recollides a s'estació pluviomètrica de Can Xesc i es seus col·laboradors.

Xesc

En Xic i els altres

És sabut i comprovat per una minoria molt minoritària de gent d'aquest Planeta i d'aquesta Illa, però una minoria així mateix nombrosa, si més no per tots aquells que han viscut la seva infantesa en contacte amb foravila: l'aviram vol anar a lloure. Engabiats no s'hi troba bé, fins i tot, a vegades es posa malalt.

Una veritat que es diu amb poques paraules però d'un fort i formatiu calat. Resulta una obvietat i malgrat això ens capficam en tenir-los tancats. En gàbies amples, però tancats, i llavors no hi ha manera que treguin pollades.

Après la lliçó els deixam a lloure però, potser per un procés biològic degeneratiu algunes lloques confonen el seu niero amb el del veí i llavors mentre una ja cova les altres encara ponen, fent-ho tot en un mateix indret.

I és clar, així no hi ha manera de treure res condret.

Les úniques nieronades que se salven són les d'aquelles lloques més porugues -generalment ànneres i pagos- que s'allunyen de ses cases, i de companys i amics. Llavors les coses solen anar bé. Res, que de tota una col·lecció de faraones o gallines de guinea solament havien surtat na Ma i na Mo, dos polls estirats i viveretxos que mai no s'allunyen un de l'altre ni tampoc s'allunyen gaire dels altres dos orfes, en Xic i en Xoc, dos indiotets que just acaben de capellar.

Si fossin humans podríem pensar que, comparats amb els altres polls, els de les gallines, se senten rars i per això s'agrupen.

Però en no ser humans no sabem com flueixen els seus pensaments, ni tan sols sabem si en tenen. (Ves per on, som capaços de comercialitzar viatges a la lluna i no sabem què rellamps passa pel cap d'un poll d'indiot!)

Però els fets no menten, en Xic, en Xoc, na Ma i na Mo no se fan moixonies de mamífer, però tampoc no s'allunyen gaire un de l'altre. A dir ver són bastant independents i poc respectuosos amb l'amo. Els pots cridar tant com vulguis: xic, xic,... ma, ma... i ells segueixen pasturant o mirant sense fer-ne gens de cas. Sola-

ment quan et veuen amb el verd a les mans o amb la senalla del gra s'atraquen, això sí, respectant sempre l'estatus establert.

Ho saben bé; no se sap quan ho varen aprendre, però ho saben: si intenten picar algun granet abans del pago se'n duen, si més no un encalç, i en el pitjor dels casos una picada a la closca que els deixa bojós uns quants dies; però, vaja!, com que ja s'ho tenen après procuren anar alerta i guardar les distàncies.

L'altre dia de pagès, en un entorn de total despreocupació per part dels qui comparteixen un mateix espai: gallines de diverses classes, conills, conills de rata, les ovelles i els mens, les cabres, la truja i els porcellins... i fins i tot d'en Xoc, es podia observar com na Ma i na Mo assajaven en Xic que portava quelcom prim i llarg en el bec.

Qualsevol hagués pogut pensar que, fruit de la feina individual o d'un excepcional i atzarós cop de sort en Xic havia caçat un extraordinari, espectacular, desitjat i saborós cuc de terra. Idò no. De prop es destriava clarament, amb el bec portava un brot d'alfals, tronçós i mustí. Un brot d'alfalç extremadament semblant a tots els altres brots

d'alfalç que hi havia per en terra.

Hom conta fins a deu, mira per amunt i s'hi torna fitxar altra vegada. Efectivament, en Xic sofria un descarat assaigament per part de na Ma i na Mo perquè tots volien el mateix brot d'alfalç, semblant als altres brots d'alfals que estaven lliurement a disposició de qui els volgués.

A la vista dels fets arriben els interrogants: què cony passa?, què fan?

Es que na Ma i na Mo són envejoses o volen allò que té ex Xic? No, potser això és un raonament humà.

Tal vegada prefereixen robar el brotet en comptes d'aixecar-ne un d'en terra? No, no potser que per lògica de la naturalesa es tudi tanta energia.

Idò què fan? juguen?, s'entretenen?...

Potser simplement desitgen allò que un altre té, sense atendre ni utilitats ni necessitats. Què em recorda això?

Es tractarà de començar a mirar manuals, anàlisi i estudis per saber què passa a la granja. O no?

Potser moltes de les denominades "característiques humanes" són presents a tot el mon animal.

Guillem Pont